

ÇALIŞMA ORTAMI

İŞÇİ SAĞLIĞI
İŞ GÜVENLİĞİ
ERGONOMİ
İŞ HİJYENİ
ÇEVRE
TOPLUM ÖRGÜTÇÜLÜĞÜ
ÇOCUK EMEĞİ
KADIN
SOSYAL POLİTİKA
NÜFUS
SOSYAL HEKİMLİK

Sayı: 62 Mayıs - Haziran 2002

İki Ayda Bir Çıkar

- Türkçede Üçleme (Üçüzleme)
- Şirketlerin Sosyal Sorumlulukları
- Teknik Emniyet Uzmanının İş Çerçevesi Ne Olmalı?
 - Kaldırma Makinelerinde Güvenlik Önlemleri
 - Evde Zehirlenmeler
 - Mutluluğun Rengi Mavi
- Zor Zamanlarda Sosyal Devleti Desteklemek: Hesabı Kim Ödeyecek?
 - Bilim ve Sanat Ortamında Buluşmalar
 - Bağışlarınız Size CD Kazandırıyor
 - İki Dakika Düşün
 - Tehlikeli Maddelerin Tanımlanması

İÇİNDEKİLER

- **YAŞAM**

Türkçede Üçleme (Üçüzleme).....*Osman BOLULU*

- **SOSYAL POLİTİKA**

Şirketlerin Sosyal Sorumlulukları..... *Seyhan ERDOĞDU*

- **İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ**

Teknik Emniyet Uzmanının İş Çerçevesi Ne Olmalı?..... *Mustafa TAŞYÜREK*

- **İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ**

Kaldırma Makinelerinde Güvenlik Önlemleri..... *Gürbüz YILMAZ*

- **YAŞAM**

Evde Zehirlenmeler*Ayçe ÇELİKER*

- **TOPLUM**

Mutluluğun Rengi Mavi *Erdoğan BOZBAY*

- **SOSYAL POLİTİKA**

Zor Zamanlarda Sosyal Devleti Desteklemek:

Hesabı Kim Ödeyecek? *Şenay GÖKBAYRAK*

- **VAKIF HABERLERİ**

Bilim ve Sanat Ortamında Buluşmalar

Bağışlarınız Size CD Kazandırıyor

- **BULMACA**

İki Dakika Düşün.....*Mustafa TAŞYÜREK*

- **İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ**

Tehlikeli Maddelerin Tanımlanması

YAŞAM

Ana sütüm benim: TÜRKÇE

TÜRKÇEDE ÜÇLEME (ÜÇÜZLEME)

Osman BOLULU*

Türk dilbilgisinin el atılmayan konularından birisi de üçleme'dir. Dilimizin anlam boyutlarının tam olarak saptanması için, bunun üzerinde önemle durulması gerekir. O nedenle, üçlemeye ilişkin saptamalarımı, dilcilerin ilgi ve tartışmasına sunuyorum.

Üçlemeye ilişkin sadece bir değiniye rastladım. Başkası var mı, bilmiyorum. Sn Prof. Dr. Vecihe Hatipoğlu, TÜRKÇENİN SÖZDİZİMİ (TDK Yayını, 1972) adlı yapıtında (63.s.) "**ikileme Etkisiyle Üçleme**" başlığı altında şöyle diyor: "ikileme olayı Türkçede o kadar yaygın, o kadar etkili olmuştur ki, bu yolla üçlemeye de gidilmiştir.".... Aynı kökten veya gövdeden kurulan bir ikilemeyle aynı kökün veya gövdenin eylem biçiminin, birlikte kullanılmasına üçleme denir." Daha sonra on iki örnek veriyor.

Anlaşıyor ki, adı geçen dilbilimci, üçlemeleri, ayrıca işlenecek bir konu niteliğinde görmüyor. Ona, şöyle bir değininip geçiyor. Halbuki üçleme, dilimizin anlatım olanaklarının genişliği, anlatıma renk ve canlılık getirmek bakımından hayli önemlidir. Üzerinde durulmak, anlatımın boyutlandırılması bakımından, bunu incelemek, yazın adamlarının dilimizi, daha geniş, ince ayrıntılarla işlemesine bir yol açılmak gerekir.

Üçleme

İlk iki dil birimi yinelenmiş, son birimi "**-mek'li, -mak'lı**" biçimde, kökteş üç sözcük (ya da sözcük biçim ve anlamlı dil birim) den oluşmuş; anlamı pekiştirici, varsıllaştırarak boyutlandırıcı, ikileme ve deyim andırır, bir yönüyle de "zincirleme tamlama"yı düşündürür anlatım dizimidir:

Cayır cayır cayırdamak,

Üzüm üzüm üzülme,

Tir tir titremek. Örnekleri oluşun, durumun olağanından çok öte anlamları yaratıyor. Anlatıma daha bir renk, boyut getiriyor, zihni çağrışımlara sürüklüyor, ona imgesellik katıyor.

Üçlemenin Nitelikleri

- Üç sözcük (dilbirim)le kurulur.
- Kuruluştaki üç sözcük de kökteştir.
- İlk iki sözcüğü yinelemedir, (ikileme değildir. Çünkü ikilemeler sadece yinelemeyle kurulmuyor.)
- Üçüncü (son) sözcüğü, **-mek'li, -mak'lı** adeyledir.
- İlk iki birimdekileri, kiminde tek başına anlam yüklenemez durumda fakat son birimi anlamlıdır.
- Kuruluşun ilk iki sözcüğü, yinelemeli ikilemeyi andırır.
- Kuruluşu oluşturan üç sözcükten ilk ikisi türünü

değiştirmez.

- Kalıplaşmış biçimiyle kullanılır.
- Üçleme diziminin arasına ek ya da başka sözcük giremez.
- Üçleme sözcük (kavram) düzeyinin üstünde, yargı (tümce) düzeyinin altında, tam değil; şöyle böyle yargı belirtir gibi bir söz dizimidir.
- Üçlemeyi kuran dilbirimlerden ilk ikisi kökteş belirteç tümleci görevindedir, sonuncu yargıyı sezdiricidir.
- Baştaki ilk iki dilbirim, sondakinin (adeylemin) nasıl oluştuğunu belirtir.
- Baştaki ilk iki dilbirim, sondakinin (adeylemin) nasılına yanıt vererek, yapıya belirteç tümleci görevi yaptığı için, üçlemeyi, tümceyi andırır bir anlatım düzeyine taşır.
- Biçimin değışmezliğiyle "kalıp söz'lere benzer.

Kendisine Benzer Anlatım Birimleriyle Üçlemeler Arasındaki Ayrım Nedir?

a) Bundaki öbekleşme, tamlamadaki gibi geçici değildir, süreklidir ve kalıplaşmıştır. Öte yandan zincirleme tamlamaya göre, daha çok yargı (tümce) düzeyine yaklaşıktır. Zincirleme tamlamadaki araya bağlaç girme olayı, bunda söz konusu değildir.

b) Birden çok sözcükle oluşması, kalıplaşmış biçimiyle kullanılışı yönünden, anlatıma değışiklik, çarpıcılık katısından ötürü deyim düşündürür. Fakat üçlü yapıyı aşmaması, anlam kaymasına uğramaması, yapısının içine hiçbir zaman başka sözcük ve ek girmemesi bakımından deyimden ayrılır. Deyimlerin, tam yargı bildirenleri vardır, üçlemenin tam yargı bildirme özelliği yoktur. Deyimler, zaman zaman mantık dışı anlam yüklenebilir, mecazlıdır, yoruma açıktır. Üçlemeler ise belli anlam çerçevesindedir, öznel yoruma kapalıdır.

c) İlk iki birimiyle, yinelemeli ikilemeyi benzer görünüşü vardır. Ancak ikilemeler, salt yinelemeyle kurulmaz, ikilemelerin arasına başka sözcük girebilir, ikilemeler ada yardım ederek önad; edime yardım ederek belirteç tümleci görevi yapabilir, ikilemelerin çekimi yapılabilir. Üçlemede bunlar söz konusu değildir. Sadece anlamı varsıllaştırması bakımından ikilemeyi andırır.

d) Kalıp sözler, belli duruma, yargıya özgüdür. Üçleme, çok daha değışik durumda oluşa, anlatıya imgesellik katısı bakımından kalıp sözlerden ayrılır.

Anlam Yönünden Üçleme

Üçlemeler edimin, durumun;

- Aşırılığını,
- Yoğunluğunu (çokluğunu),
- Sürekliliğini,

- Boyut genişliğini vurgular, anlatıma renklilik kazandırır.

Üçleme Kurma Yolları:

1. Ad soylu ya da yansıma sözcükleri yinelendikten sonra, buna aynı yapının -mek'li -mak'lısına koşularak:

Çın çın + çın-la-mak Elek elek + ele-mek

2. Eylem ya da yansıma sözcüğünün ilk üç harfine -il eki koşulup yinelemesi yapıldıktan sonra, aynı yapının üstüne -de, -mek eklerini almış üçüncüsünü kullanarak:

Par-ıl par-ıl + par-ıl-da-mak Zır-ıl zır-ıl+zır-ıl-da-mak Şır-ıl şır-ıl+şır-ıl-da-mak.

3. Eylem ya da yansıma sözcüğünün ilk hecesinin, yani ilk üç harfine -ir eki koşulup yinelemesi yapıldıktan sonra, aynı yapının üstüne -da, -mek ekleri almış üçüncüsünü ekleyerek:

Tak-ır tak-ır+tak-ır-da-mak Çat-ır çat-ır+çat-ır-da-mak Küt-ür küt-ür+küt-ür-de-mek.

4. Eylem ya da yansıma sözcüğünün ilk üç harfine -in,- im eki koşulup yinelemesinden sonra, aynı yapının, -il ve -mek eki almış üçüncüsünü kullanarak:

Ez-im ez-im+ez-il-mek

Oy-um oy-um+oy-ul-mak (Oy-uk oy-uk oy-ul-mak da olabilir.)

Süz-üm süz-üm+süz-ül-mek

5. Eylem ya da yansıma sözcüğünün ilk üç harfi yinelendikten sonra, aynı yapının, -la, -mak eklerini almış biçimini bunlara ekleyerek:

Par par+par-la-mak Zıp zıp+zıp-la-mak Çen çen+çen-le-mek

6. Eylem ya da yansıma sözcüğünün ilk üç harfinin üstüne -ik eki koşulup yinelendikten sonra, bu yapının, -le, -mek eklerini almışını kullanarak:

Cıy-ak cıy-ak+cıyak-la-mak Viy-ak viy-ak+viyak-la-mak

7. Ad soylu ya da yansıma sözcüğün ilk ünlüsünden sonra -ir ekini koşup bunu yineleyerek ve yapının -il, -le, -mek eklerini almışını bir daha kullanarak:

Bar bar+bağ-ır-mak Cır cır+cır-la-mak Hır hır+hır-la-mak

8. Ad soylu sözcüğün ilk hecesine -im eki koşulduktan sonra, aynı sözcüğünü -il, -mek almış biçimini kullanarak:

Eş-im eş-im+eş-îl-mek Ger-im ger-im+geri-l-mek

Üçleme örnekleri:

Adım adım adımlamak

Çın çın çınlamak

Efil efil efilemek

Elek elek elemek

Gümbür gümbür gümbürdemek

Tırmık tırmık tırmıklamak

Zangır zangır zangırdamak

Şıkır şıkır şıkırdamak

Vızık vızık vızıklamak

Cumcul cumcul cumbuldamak

Kasım kasım kasılmak

Dürüm dürüm dürülmek

Süzüm süzüm süzölmek

Çatır çatır çatırdamak

Fışır fışır fışırdamak

Fokur fokur fokurdamak

Takır takır takırdamak

Şakır şakır şakırdamak

Dır dır dırlamak

Gıcır gıcır gıcırdamak

Damla damla damlamak

Puf puf puflamak

Homur homur homurdamak

Param param parçalamak

Şırlı şırlı şırlıdamak

Çağıl çağıl çağıldamak

Fısıllı fısıllı fısıldamak

Gürül gürül gürüldemek

Harıl harıl harıldamak

Eşim eşim eşinmek

Gerim gerim gerilmek

inim inim inlemek

Kıkır kıkır kıkırdamak

Bıcır bıcır bıcırdamak

Oyuk oyuk oyulmak

Pırıl pırıl pırıldamak
Dizim dizim dizilmek
Kızım kızım kızınmak
İkim ikim ıkınmak
Dilim dilim dilinmek
Ulum ulum ulumak
Yalım yalım yalvarmak
Sürüm sürüm sürünmek
Bangır bangır bağırarak

Bunlara benzer söyleyişler, halk katında dolanımdadır. Yazın adamlarımız, Cumhuriyet'in **atıl imli** yıllarında, Türkçenin varsıllaştırmasına kaynak olan Derleme Sözlük (TDK, 12 ciltlerinden gereği kadar yararlanmıyor. Küçümsemek midir bu? Yoksa üşenmek mi?... Dilimizi bilinen sözcük kadrosuyla dönendirip durmaları, anlamı biraz boyutsuz, biraz kısık bırakmıyor mu? Anlatma yoğunluk katan üçlemeleri, o nedenle incelemeye aldım. Bir de dilbilgisi çalışmalarındaki bir eksikliği vurgulamak için.

SOSYAL POLİTİKA

Şirketlerin Sosyal Sorumlulukları

Seyhan ERDOĞDU*

Şirketlerin iki tür sorumluluğundan söz edilebilir. Birincisi şirketlerin hissedarlarına karşı sorumluluğudur. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi, şirketin hisse değerinin maksimizasyonunu gerektirir.

İkinci tür sorumluluk ise şirketlerin içinde geliştikleri ekonomik ve sosyal ortamlara karşı **sosyal sorumluluğudur** (UNCTAD. 1999).

Şirketler, kendilerini tüketicilere iyi tanıtarak şirket imajını ve şirket markasını pazarlamak böylece hisse değerlerini yükseltmek için çeşitli yardım faaliyetlerine girişebilirler. Bu yardım faaliyetleri, bir spor olayının desteklenmesinden ulusal eğitim kampanyasına destek verilmesine kadar çeşitli alanları kapsayabilir. Burada söz konusu olan şirket imajının ve şirket markasının iyilik ve yardım imajlarıyla birlikte pazarlanmasıdır ve şirketlerin sosyal sorumluluğu ile kastedilen bu tür destekler ya da hayır faaliyetleri değildir. Ya da şirketler vergi yasalarının sağladığı istisnalardan yararlanmak için yardım faaliyetlerinde bulunabilirler. Bu tek taraflı yardımlar da şirketlerin sosyal sorumlulukları kapsamına girmez.

Şirketlerin sosyal sorumluluğu, şirketlerin içinde buldukları ortamlarda yasalarla belirlenmiş sosyal yükümlülüklerini yerine getirmelerinin yanı sıra toplumun yasal ifadeye 'kavuşmamış' çeşitli beklentilerine de karşılık vermeleridir.

Bu beklentiler, şirketlerin çalışanlarıyla ilişkileri gibi şirket içi alanları kapsayabileceği kadar şirketlerin kalkınmaya, çevreye etkileri gibi şirket dışı alanları da kapsayabilir. Bu anlamda şirketlerin, çalışanlarına, müşterilerine, mal ve hizmet satın aldıkları alt firmalara, yerel halka ve yerel yönetimlere, ulusa ve ulusal hükümetlere, gelecek nesillere ve tüm insanlığa karşı sosyal sorumlulukları vardır.

öte yandan yeni liberal ekonomik politikaların son yirmi yılda küresel düzeyde uygulanması ile mal ve hizmet üretiminde, ticaretinde ve sermaye hareketlerinde meydana gelen serbestleşme, özelleşme ve düzensizleşme karşısında şirketlere sosyal sorumluluk yüklemek bir tür ideolojik takas olarak da gündemde tutulmaktadır. Şirketlere çok taraflı ve iki taraflı ticaret ve yatırım rejimleri ile her tür serbestliğin sağlanmasını öngören liberal ideolojinin benimsenmesi karşılığında, aynı şirketlere sosyal sorumluluk yüklenerek liberalleşme sürecunda ülkelerin kendi içinde ve ülkeler arasında meydana gelen büyük ekonomik eşitsizliklerin düzeltileceği umudu yaratılmaktadır.

Kuşkusuz şirketin büyüklüğü, faaliyet gösterdiği sektörler, ürün türleri şirketin sosyal sorumluluk kapsamını etkileyecektir.

Çok Uluslu Şirketlerin Sosyal Sorumluluğu

Şirketlerin sosyal sorumluluğu özellikle çok uluslu şirketler için ve onların gelişmekte olan ülkelerdeki faaliyetleri için gündemdedir.

Çünkü çoğu gelişmekte olan ülkede çok uluslu şirketlerle rekabet edecek şirket yapıları zayıftır, çok uluslu şirketler ulusal düzenlemelerin dışına çıkmalarını sağlayacak şirket yapılarına sahiptir ve sermaye kıtlığı nedeniyle hükümetlerin çok uluslu şirketlere yasal yükümlülükler getirecek güçleri sınırlıdır. Gelişmekte olan ülkelerde çok uluslu şirketin faaliyetlerinden etkilenen kesimlerin tüketici boykotları vb, piyasa mekanizmaları ile şirketin faaliyetlerini etkilemeleri zor olduğu gibi hükümetlerin düzenleyici müdahalelerde bulunma imkanları da uluslararası finans kuruluşlarının mali baskısı nedeniyle daralmıştır.

Küreselleşmenin ve küreselleşme ile birlikte özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaşanan ekonomik ve sosyal krizlerin esas aktörünün çok uluslu mali, ticari ve sınai şirketler olduğu düşünülürse, aynı şirketlere sosyal sorumluluk yükleyerek küreselleşme sürecindeki kötülükleri azaltma politikasının kendi içinde bir çıkmaz taşıdığı söylenebilir.

Çok Uluslu Şirketlerin

Sosyal Sorumluluklarının Kapsamı

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan (1999) şirketlerin sosyal sorumluluklarını insan hakları, işçi hakları ve çevrenin korunması şeklinde üç ana başlık altında toplamaktadır. Buna göre şirketler, insan Hakları Evrensel Bildirgesine, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Çalışmada Temel İlkeler ve Haklar Bildirgesine ve Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansının Rio Bildirgesine saygı göstermekle yükümlüdür. Şirketler,

- Kendi etki alanlarında uluslararası insan haklarına saygı duymalı ve bu hakları desteklemeli,
- Kendi şirketlerinin insan hakları ihlallerine karışmamasını sağlamalı,
- Örgütlenme özgürlüğü, toplu sözleşme hakkı, zorla ve zorunlu olarak çalıştırmanın bütün biçimlerinin engellenmesi, çocuk emeğinin ortadan kaldırılması, işte ve meslekte ayrımcılığın engellenmesi ilkelerine uymalı,
- Çevresel sorumluluğun artırılması için girişimlerde bulunmalı,
- Çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesi ve yayılmasını teşvik etmelidir.

Kuşkusuz şirketlerin sosyal sorumlulukları insan hakları, işçi hakları ve çevrenin korunması ile sınırlı değildir.

Şirketlerin sosyal sorumluluğu kapsamında önemli bir konu, çok uluslu şirketlerin faaliyetlerini geliştirmekte olan ülkelerin kalkınma politikaları ile uyumlu olarak biçimlendirmeleridir. Çok uluslu şirketlerin faaliyette buldukları geliştirmekte olan ülkelerde,

- Yerel ve ulusal teknolojik yenilenme kapasitelerini geliştirmeleri,

- Yerel kaynakları geliştirmeleri, yerel girdi kullanmaları.
- Yerel işgücünü eğitmeleri,
- Yerel veya ulusal bir kalkınma fonuna katkıda bulunmaları,
- Yerel ve ulusal ekonomik ve sosyal bağımsızlığı geliştirmeleri,
- Şirket içi fiyatları yönlendirmek suretiyle gelir kaydırıcı bir etki yaratmamaları,
- Yerel pazarda faaliyet gösteren firmalarla tekelci rekabete girmemeleri ve benzeri talepler Şirketlerin sosyal sorumluluklarının içinde düşünölmektedir.

Ayrıca ulusal bağımsızlığa saygı ve ulusal yasalara uymak da bu kalkınma yaklaşımının bir parçası olarak görölmektedir.

Ancak günümüzde Şirketlerin sosyal sorumlulukları kapsamında kalkınmaya ilişkin ekonomik konulardan çok insan hakları, işçi hakları ve çevrenin korunması ön plana geçmiş bulunmaktadır. Bunun bir nedeni insan hakları, işçi hakları, çevrenin korunması konularını savunan ve genellikle gelişmiş ölkelerde yerleşik j1 olan güçlü politik grupların bulunmasıdır. Şirketlere gelişmekte olan ölkelerin kalkınma hedefleri açısından sorumluluk yüklenmesi ise hem yeni liberal ideolojinin temel yaklaşımının tam da karşısındadır, hem de bu talebi ön-çelikle savunacak gelişmekte olan ölkelerdeki hükümet dışı örgütlerin görece güçsüzlüğu söz konusudur.

işçi hakları ve çevrenin korunmasına ek olarak tüketicinin korunması, Şirketlerin yasadışı faaliyetlerinin engellenmesi Şirketlerin faaliyetlerinin Őeffaflıđı etik iş standartları konuları da Şirket sorumlulukları arasında öne çıkan konular olmuştur.

Çok Uluslu Şirketlerin Sosyal Sorumluluklarına İlişkin Belgeler

Şirketlerin sosyal sorumluluğuna ilişkin ilkeleri belirleyen farklı metinler mevcuttur.

Ulusal yasalar ve ulusal düzeydeki toplu sözleşmeler, Şirketlerin çeşitli alanlardaki sosyal sorumluluklarını belirleyen tanımlanmış hükümler içeren ve uyulması zorunlu metinlerdir.

Ancak çok uluslu Şirketlerin sosyal sorumluluğu ile ifade edilmek istenen, bu Şirketlerin uymaları gerekecek uluslararası düzenlemelerin yapılmasıdır. Küreselleşme sürecinde Şirketler, haklarını küresel normlara ve VVTO gibi hükümetler arası kuruluşlar aracılığıyla yaptırımlara bağlarken, sorumluluklarının yaptırımı olmayan gevşek ve gönüllü belgelerle ifadesini yeğlemektedirler.

Çok Uluslu Şirketlerin Sosyal Sorumluluğuna İlişkin Uluslararası Metinler

1970'li yıllar genel olarak okuluslulara ilişkin güçlü uluslararası önlemlerin alınması gerektiğinin savunulduğu yıllar olmuştur. 1974'te Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen arayışları, BM Ekonomik Sosyal Konseyi için hazırlanan aynı doğrultudaki Saygın Kişiler Raporu, ulusal piyasalara olduğu gibi uluslararası piyasalara da devletlerin müdahale edebileceği inancının ifadesi olmuştur. Ancak Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen özlemi gibi Birleşmiş Milletlerin okuluslulara ilişkin bir davranış kodu benimsemesi girişimleri de başarılı olmamıştır. ¹

Aynı dönemde sanayileşmiş ölkelerin önderliğinde bir örgüt olan ve kuruluşundan itibaren mal, hizmet ve sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi yönünde faaliyet gösteren OECD (Ekonomik işbirliği ve Kalkınma Örgütü)' bünyesinde, çok uluslu Şirketlere ilişkin farklı bir düzenleme girişimi yürütölmüştür.

Çok uluslu Şirketlerin anavatanı olan ABD hükümetinin ısrarı ile başlatılan bu girişimin amacı, çok uluslu Şirketlerle birlikte bu Şirketlere "ev sahipliği" yapan ölkelerin de "sorumluluklarını" düzenlemek olmuştur.

OECD bünyesinde 1976 tarihinde kabul edilen Uluslararası Yatırım ve çok uluslu işletmeler Bildirgesi başlıklı belge, üye ölkelerin okuluslu Şirketlere, kendi Őirketlerine tanıdıkları hakları tanıyacağını belirtmektedir.

Bu belgeye A ek olarak kabul edilen okuluslu İşletmeler İçin İlkeler isimli belgede ise

OECD üyesi hükümetlerin kendi topraklarında faaliyet gösteren çok uluslu Şirketlere önerileri yer almaktadır.

Bu öneriler Genel Politikalar, Bilgilerin Açıklanması, Rekabet, Finansman, Vergi, istihdam ve Endüstriyel ilişkiler, çevrenin Korunması, Bilim ve Teknoloji başlıkları altında toplanmış olan alanları kapsamaktadır,

ilkeler belgesi, bağlayıcılığı ve yaptırımları olmayan zayıf bir belgedir. OECD'nin Sermaye Hareketlerinin Liberalleştirilmesine ilişkin Kod'u ve Cari Görünmezlerin Liberalizasyonuna ilişkin Kod'u yasal bağlayıcılığa sahip olduğu halde okuluslu Şirketlere ilişkin Kılavuz yasal bağlayıcılığa sahip değildir.

Çok uluslu Şirketlere ilişkin bir diğer uluslararası belge de 1977 yılında kabul edilen Uluslararası alışma Örgütü (ILO) ok Uluslu Şirketler ve Sosyal Politikaya ilişkin ilkeler Üçlü Bildirgesidir. Genel ilkeler, istihdam,

fırsat eşitliği, istihdam güvencesi, eğitim, çalışma ve yaşam koşulları, işçi sağlığı ve iş güvenliği, endüstriyel ilişkiler ve anlaşmazlıkların çözümü, toplu sözleşme, danışma, Őikayetlerin incelenmesi konularında ayrıntılı hükümler içeren bu Bildirgenin de bağlayıcılığı ve yaptırımı yoktur.

Bildirgede çok uluslu Şirketlerin faaliyetleri ile ilgili olarak hükümlere, işçi ve işveren örgütlerine ve çok uluslu Şirketlerin kendilerine rehberlik edecek bazı ilkeler yer almakta ve tarafların bu ilkelere gönüllü olarak uyacakları beklenmektedir.

Tüm dünyada sayıları 1300 kadar olan iki taraflı yatırım anlaşmalarında da Şirketlerin sosyal sorumlulukları kapsamındaki konular gündeme fazla getirilmemektedir (UNCTAD, 2001). okuluslu Şirketlerin dünya çapında sınırsız egemenliğinin nihai belgesi olarak düşünölen Yatırımlar Üzerine ok Taraflı Anlaşma (M AI) taslak belgesi de, çok uluslu Şirketlerin gelişmekte olan ölkelerin ekonomileri, istihdam, evre, sosyal sorunlar, çalışma koşulları gibi konularda duyarsız olduğunun bir kanıtı olmuştur.

Yukarda değinilen uluslararası belgelerin dışında, örneğin Güney Afrika'nın o yıllardaki ırkçı uygulamaları nedeniyle benimsenen, Irk Ayrımcılığı Politikasına ilişkin ILO Deklarasyonu (1964), Avrupa Birliğine üye

ülkelerin şirketlerinin esas olarak uluslararası faaliyetlerine ilişkin Avrupa Davranış ilkesi (1977) gibi uluslararası deklarasyonlar da mevcuttur. Ayrıca Avrupa Birliği, NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması), MERCOSUR (Güney Ortak Pazar Anlaşması) gibi bölgesel ekonomik bütünleşme hareketleri de çok uluslu şirketlere sosyal sorumluluk yükleyen ve başvuru hakkını da içeren hükümler benimsemişlerdir. Gene bu yıllarda bazı ülke hükümetleri, kendi ülkelerinin yatırımcılarının uluslararası faaliyetlerine ilişkin bazı ilkeler belirlemişlerdir.

Çok uluslu Şirketlerin Sosyal Sorumluluğuna İlişkin Diğer Metinler

Çok uluslu şirketlerin sosyal sorumluluklarını belirlemeye yönelik olduğu iddia edilen bir başka tür belge de şirketlerin, ister tüketicilerden, sendikalardan, çevreci gruplardan ve diğer hükümet dışı örgütlerden gelen baskılar sonucu, isterse kendi inisiyatifleri ile benimsedikleri davranış ilkeleridir. Bu metinler de kesin tanımlanmış kavramlara dayanmayan ve zorlayıcılıkları olmayan gönüllü belgelerdir. Uluslararası işveren Örgütünün tahminlerine göre şirketlerin benimsediği sosyal davranış ilkelerinin %80'i herhangi bir uygulama yöntemi içermeyen genel etik ilkelerden ibarettir (ILO, 1998a) . İşçi haklarına ilişkin bir örnek vermek gerekirse, ILO'nun yaptığı bir araştırmaya göre çalışma yaşamına ilişkin davranış ilkesi benimseyen şirketlerin yalnızca %15'i sendikal haklardan söz etmektedir (ILO, 1998a).

Şirketlerin, sanayi düzeyinde işveren örgütlerinin, çeşitli hükümet dışı örgütlerin, sendikaların, kurumsal yatırımcıların başta çevre ve işçi hakları olmak üzere farklı konularda geliştirdikleri ve şirketlere ve hükümetlere benimsetmeye çalıştıkları pek çok sosyal sorumluluk kodu mevcuttur. Tek bir ürüne (örneğin tütün) veya tek bir sanayiye (örneğin nükleer enerji) ilişkin olarak yürütülen kampanyalar sonucu ortaya çıkan metinler olduğu gibi kurumsallaşmış sosyal sorumluluk girişimleri de mevcuttur.

Sosyal sorumluluk belgelerinin bir kısmı şirketlerin kendilerinin benimsediği metinlerdir. Bir kısmı işveren örgütleri, sendikalar veya hükümet örgütleri tarafından veya bu örgütlerin koalisyonları tarafından benimsenen ve şirketlerin "abone" olduğu kodlardır. Bu tür kodlarda, kodu düzenleyen örgütün veya örgütler koalisyonunun denetimi daha fazla söz konusu olmaktadır. ABD'deki çevreci örgütlerin, Protestan ve Katolik grupları temsil eden Şirket Sorumluluğu için Dinler arası Merkezin, New York ve Kaliforniya Emeklilik Fonları gibi kurumsal yatırımcıların desteklediği çevre koruması ağırlıklı Ceres ilkelerini (1989) 50 büyük şirket onaylamış ve uymayı taahhüt etmiştir (UNCTAD, 1999). Bazı kodlar da işveren örgütleri, sendikalar veya hükümet dışı örgütler veya bunların koalisyonları tarafından model kod olarak ilan edilirler. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yönetim Kurulunun Aralık 1997'de benimsediği Çalışma Uygulamalarını Kapsayan Temel Davranış Model Kodu (ICFTU, 1997), bu tür kodlara bir örnektir. ABD kökenli bir hükümet dışı örgüt olan CEP (The Council on Economic Priorities / Ekonomik Öncelikler Konseyi), bir Akreditasyon Ajansı kurmuş ve bu Ajans ISO standartlarının benimsenmesine benzer bir yöntemle uluslararası insan hakları ve işçi hakları için SA 8000 (Social Accountabilty / Sosyal Sorumluluk 8000) adını taşıyan bir sosyal sorumluluk standardı geliştirmiştir. Ajansın Danışma Kurulunda şirket temsilcileri ve hükümet dışı örgütler ve bazı sendika temsilcileri bulunmaktadır (ILO, 1998b).

Çokuluslu Şirketleri Sosyal Sorumluluk Anlayışına İten Nedenler

Eğer kapitalist işletme "sosyal sorumluluğunu" kabul etmek ve sosyal sorumluluk ilkelerini gönüllü olarak, gerçekten benimsemek eğiliminde ise bu eğilimin arkasında işletmenin temel amacı olan kar maksimizasyonu ile çelişmeyen hatta bu amaca hizmet eden bazı nedenler olsa gerektir.

Sosyal sorumluluk ilkeleri benimseyen çokulusluların tüketicilerden gelen baskılara karşı bu yola başvurdukları bir gerçektir. Marka üretimi yapan ve perakende satış zincirleri şeklinde faaliyet gösteren pek çok şirket, çevrenin korunması ve işçi hakları açısından kamuoyuna "temiz" mal ürettiği ve sattığı imajını vermek ihtiyacı duymaktadır.

Çokulusluları sosyal sorumluluk ilkeleri benimsemeye iten bir başka etken de şirketin hisse senetlerinin değerini korumak ihtiyacıdır. Sermaye piyasalarının spekülasyon niteliği ve çoğu hisselerin aşırı değerli olması şirketleri bu konuda daha hassas kılmıştır. ITGLF (Uluslararası Tekstil ve Giysi İşçileri Federasyonu) Genel Sekreteri Neil Kearney'in aktardığına göre, New York Üniversitesi Stern iş idaresi Okulunun yaptığı bir araştırma, şirket hisselerinin değerinin %30'unun, şirketin şöhretine bağlı olduğunu göstermiştir (ILO, 1998c). Şirketlerin sosyal sorumluluk metinleri benimsemelerinin bir diğer gerekçesi de etik davranış, sosyal haklar, çalışma koşulları vb. açısından kendi kendilerini denetleyebildiklerini ve hükümetlerin müdahalelerine ve düzenlemelerine gerek olmadığını kanıtlamaktır.

SONUÇ

Şirketlerin, demokratik, sosyal devletlerin koyduğu ulusal yasalara ve onayladıkları uluslararası anlaşmalara saygı göstermeleri halinde, şirketlerin sosyal sorumlulukla çözmeleri öngörülen pek çok konu çözüme kavuşacaktır. Ancak küreselleşme sürecinde özellikle gelişmekte olan ülkelerde zayıflayan ulus dev-

1 Çok uluslu şirketlerin işçi haklarına ilişkin sorumlulukları için ayrıca bkz. Erdoğan, 1999: Erdoğan, 2002.

let, ekonomik alanda düzenleyici, denetleyici rolünü kaybetmiş, sosyal haklar zayıflamış, çalışma koşulları giderek kötüleşmiştir. Ulusal devletlerin ve uluslararası düzenleyici çerçevenin "sosyal sorumsuzluğa" itilmesi karşısında, çokuluslu şirketleri doğrudan doğruya "sosyal sorumluluk" sahibi yapmak, küreselleşmeye sosyal bir boyut kazandırmanın bir aracı olarak ortaya çıkmıştır.

Şirketler tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak benimsenen sosyal sorumluluk metinlerinin, gevşek,

temel işçi haklarını bile içermeyen, uygulama ve denetleme mekanizmalarını büyük çoğunlukla taşımayan, taşısa bile küresel üretim ve ticaretin parçalanmış niteliği gereği hayata geçirilmesi mümkün olmayan belgeler olduğu söylenebilir. Şirketlerin sosyal sorumluluğu kapsamında ele alınan sosyal ve ekonomik konuların çözümünü, şirketlerin gönüllü sosyal sorumluluğundan önce, demokratik sosyal devletlerin, ulusal ve uluslararası düzeyde benimseyecekleri ve hayata geçirilmelerini çok uluslu şirketlere karşı yaptırımlara bağlayacakları düzenlemelerde, çokulusluların artan gücü karşısında ulusal devletlerin müdahale ve düzenleme haklarının güçlendirilmesinde aramak daha gerçekçi olacaktır.

KAYNAKÇA

- Annan, K (1999) 'A Compact for the New Century'¹, New York: United Nations, www.un.org/News/Press/docs/1999/19990201_sgsm6881.html
- Erdoğan, S. (2002) 'Çok uluslu şirketler, işçi hakları ve sendikalar'. TES-İŞ. Ocak Şubat 2002, TES-İŞ, Ankara, s. 42-47.
- Erdoğan, S. (1999) 'Küreselleşen Dünyada Küresel Sendikal Politikalara Bir Örnek: Çok Uluslu Şirketlerde Çalışma Koşullarına İlişkin Davranış İlkeleri'. TÜRK-İŞ Yıllığı 99, TÜRK-İŞ, Ankara, s. 46-82.
- ICFTU (International Confederation of Free Trade Unions) (1997), The ICFTU / ITS Basic Code of Labour Practice, www.icftu.org
- ILO (International Labour Organization) (1998a) Overview of global developments and Office activities concerning codes of conduct, social labeling and other private sector initiatives addressing labor issues, Governing Body, 273rd Session, Working Party on the Social Dimensions of the Liberalization of International Trade, G.B. 273 / WP / SDL / 1. Cenevre.
- ILO (1998b), "Codes of Conduct, Some Issues for Trade Union Consideration", GB.273/VVP/SDL/1. Kasım, IFBWW (International Federation of Building and Wood Workers / Uluslararası İnşaat ve Ağaç İşçileri Federasyonu) İnşaat için bir Model Davranış ilkesi Geliştirme Semineri Notu, 24-26 Mayıs, 1999, Cenevre.
- ILO (1998c), , 'Neil Kearney Speakson Codes of Conduct as New Instruments for Fighting Child Labour', ACTRAV, Bureau for Workers Activities, www.ilo.org
- Murray, J. (1998) 'Corporate codes of conduct and labour standards', Robert Kyloh (der.) Mastering the challenge of globalization : Towards a trade union agenda içinde, Cenevre: ILO, s. 45-104.
- UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) (1999) World Investment Report 1999: Foreign Direct Investment and the Challenge of Development, New York ve Cenevre: United Nations, Bölüm XII.
- UNCTAD (2001) Social Responsibility, New York ve Cenevre: United Nations.

* A.Ü. SBF. ÇEEİ Bölümü. Öğretim Görevlisi.

İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

Teknik Emniyet Uzmanının İş Çerçevesi Ne Olmalı?

Mustafa TAŞYÜREK*

Ülkemizde işyerlerinin büyüklüğü, çalıştırdığı işçi sayısı, bulunduğu bölge veya sektör, yabancı ortaklığı, taşıdığı riskler, yaşadığı acı tecrübeler gibi faktörler göz önüne alınarak bazı işyerleri görevi doğrudan doğruya "iş sağlığı iş güvenliği" olan uzman veya mühendisler çalıştırmaktadır. Bu kişilerin işyerindeki unvanları aynı holdinge bağlı şirketlerde bile farklı şekilde adlandırılmaktadır. Bu konuda belki de yasal bir iş çerçevesi ve görev tanımlaması yapılmadığı için farklılık görülmektedir. Bazı işyerlerinde Teknik Emniyet Uzmanı, bazılarında iş sağlığı iş güvenliği uzmanı, bazılarında iş güvenliği ve çevre uzmanı / Mühendisi vb. şeklinde belirtilmektedir. Bu yazıda bir teknik emniyeti de içermek üzere iş sağlığı ve iş güvenliği uzmanının iş çerçevesi bir "iş çerçevesi formu" sistematigi içerisinde sunulmuştur.

Unvan: Teknik Emniyet, işçi Sağlığı ve iş Güvenliği Uzmanı

Departman :

Amir: (Olabilirdiğince en üst yönetim kademelerinden biri)

Diğer rapor verilen üstler: Şirket Genel Müdürü, Holding İş Sağ. İş Güv. Koord.

Ast sayısı: -

Onaylama yetkisi: - Alınmış ya da alınacak teknik emniyet, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin yeterliliği ya da doğruluğu,

- Teknik emniyet, işçi sağlığı ve iş güvenliği teçhizatının (kişisel koruyucular dahil) uygunluğu,

- Yangın güvenlik önlemlerinin ve periyodik kontrollerin uygunluğu,

Uyulması gereken standart son teslim tarihleri: - İşyerlerinde yasal olarak yapılması gereken test ve kontrollerin aylar itibari ile yapılmasını takip etmek,

- Santral veya şantiyelerde işe yeni başlayan personelin teknik emniyet, işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimlerini vermek / verdimek,

Standart toplantılar:----

I. İş Amacı

İşyerlerinin teknik emniyetini sağlamak; iş kazaları ve işe bağlı hastalıkları önleyerek, üretimin devamlılığını sağlamak, acil durumlara hazırlıklı olmak ve yasal gereklilikleri yerine getirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için; alınması gereken diğer işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini, standartları ve gelişmeleri sürekli izleyerek bunları işyerlerinde uygulamaktır.

II. Temel Faaliyet Alanları

- Teknik Emniyeti Sağlama
- Teknik Emniyet, işçi Sağlığı ve iş Güvenliği Prosedür ve Talimatlarını hazırlamak.
- Olası risklerden çalışanları münasip şekilde haberdar etmek.
- Tek. Emn. İş. Sağ. İş Güv. Eğitim Prog. Hazırlamak ve eğitimleri vermek
- Yangın
- Yasal ve periyodik işler
- Teknik emniyet, işçi sağlığı ve iş güvenliği teçhizatı
- Denetim
- İş kazaları •Temsil
- Ölçme ve değerlendirme
- İşçi Sağlığı iş Güvenliği Yönetim Sistemini Kurmak

III. Temel Görev ve Sorumluluklar

Teknik Emniyeti Sağlama

• Teknik emniyetin sağlanması ve iş kazalarının önlenmesine yönelik işyeri politikasının belirlenmesi için yönetime önerilerde bulunmak.

• Santral ve şantiyelerde risk değerlendirmesi yaparak eksik ya da aksaklıkları saptayıp, giderilmesine çalışmak. Bu bağlamda;

- Yeni binaların planlanması veya mevcut olanların değişikliğe uğratılması.

- Teçhizatların durumu

- Teçhizatların test edilmesi, bakımı onarımı,

- Güvenlik araçları ve kişisel koruyucu teçhizatlar

- Yangından korunma

- Acil durumlara hazırlıklı olma.

• Çalışma mevzuatı (iş kanunu, Tek. Emn. İşçi Sağ. İş Güv. ilgili tüzükler, yönetmelikler, sirkülerler), SSK mevzuatı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının ilgili yönetmelikleri, TSE standartları, ilgili Uluslararası Sözleşmeler'in işyerini teknik emniyet, işçi sağ. iş güv. açısından ilgilendirilen hükümlerinin ve kurallarının belirleyerek, bunları uygulamak.

• Teknik emniyet, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki yeni gelişmeleri izlemek (internet, seminerler, kurslar, kitaplar, dergiler), çalışma koşullarını daha da iyileştirmek için bunların işyerlerine uygulanmasını

sağlamak.

Teknik Emniyet, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Prosedür ve Talimatlarını Hazırlamak

- ◆ ISO 9001 - Kalite Yönetim Sistemleri standardının ve çalışma mevzuatının öngördüğü "işçi sağlığı ve iş güvenliği iç yönetmeliği" yerine geçecek prosedür ve talimatları hazırlamak.
- ◆ Acil Durum Yönetim Planlarını yapmak.
- ◆ Müteahhitlerle ilgili prosedür ve talimatları hazırlamak
- ◆ insan ve çevre sağlığı açısından zararlı ve tehlikeli olabilecek kimyasal maddelerin malzeme güvenlik bilgi formlarını hazırlamak.

Çalışanları olası risklerden uygun şekilde haberdar etmek

- ◆ İşyerinde çalışma mevzuatının öngördüğü uyarı levha ve afişlerini hazırlamak, uygun olan yerlere astırmak.
- ◆ Kazaları ve işe bağlı hastalıkları önlemek için diğer uyarı levha ve afişlerini hazırlamak.
- ◆ Boru ve tesisatta standartların öngördüğü renkleri belirlemek ve uygulamasını sağlamak.
- ◆ Tek. Emn. İş. Sağ. İş Güv. ile ilgili yarışma, sergileme ve propaganda uğraşlarını yönetmek.
- ◆ Risk derecelendirmesi yaparak uyarı işaret ve etiketlerini hazırlamak

Tek. Emn. İş. Sağ. İş Güv. Eğitim Prog. Hazırlamak ve Eğitimleri Vermek

- ◆ Yeni personele temel işçi sağlığı iş güvenliği eğitim vermek/verdirmek
- ◆ Kişisel koruyucu teçhizatlarının kullanımı eğitimi vermek
- ◆ İlk yardım eğitimi verdirmek
- ◆ Yangın ve yangın söndürücülerin kullanımı ve bakımı eğitimlerini vermek, yangın tatbikatları yaptırmak.
- ◆ Müteahhit elemanlarına yaptıkları işe uygun temel iş güvenliği eğitimlerini vermek ve bu konuda eğitim yapacak santral ve şantiye personelinin eğitme
- ◆ Acil durum eğitimi vermek ve tatbikatlarını yaptırmak.

◆ İşyeri / Fabrika veya şantiyelerde

Tek. Emn. açısından gerektiğinde eğitim verebilecek, diğer arkadaşlarına yol gösterebilecek personeli eğitmek, yol göstermek.

Yangın

- ◆ İşyeri yangın risklerini değerlendirmek
- ◆ Yangın algılama, ihbar ve söndürme sistemlerini planlamak ve kurdurmak
- ◆ Yangın sistemlerinin (yangın hidrantları dahil) kontrol, bakım, ve testlerini yaptırmak
- ◆ Taşınabilir yangın söndürücülerini yerlerini ve türlerini belirlemek.
- ◆ Depolama tankları, dolun / boşaltım istasyonlarının yangın güvenlik önlemlerini iyileştirme.
- ◆ Yangının yayılmasını önleyici izolasyonları yaptırmak.

Yasal ve Periyodik İşler

- ◆ İşyerinde çalışma mevzuatının periyodik olarak yapılmasını istediği işleri (topraklama tesisatının,

paratonerlerin, kazanların, vinçlerin, kompresörlerin, yangın sistemlerinin vb.) belirlemek.

◆ Anılan yasal işlerin periyodik olarak yapılmasını ile ilgili takvim belirlemek, yapılmasını kontrol etmek.

◆ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında Kurma izni ve / veya işletme belgesi alınabilmesi için işyerlerini hazırlamak.

◆ İşyerinde çalışacak işçilerin işe giriş ve periyodik sağlık muayenelerini yaptırmak. Kulak odyogramlarını, göz muayenelerini, gerekli aşılarını yaptırmak.

◆ Gıda işleri ile ilgilenenlerin portör muayenelerini yaptırmak.

◆ içme sularının sağlık kontrollerini yaptırmak.

Teknik Emniyet, İşçi Sağlığı İş Güvenliği Teçhizatı

◆ İşyerlerinde ve şantiyelerde kişisel koruyucuların belirlenmesi için risk değerlendirmesi yapmak

◆ Olası risklere karşı kullanılacak kişisel koruyucuları (baret, eldiven, iş ayakkabısı, gözlük, iş elbisesi vb.) belirlemek, standartlara uygun olarak alınması sağlamak.

◆ Acil durumlarda kullanılacak teçhizatları belirlemek (kendinden hava beslemeli - tüplü - tam yüz maskesi, yanmaya dirençli elbise, kurtarma ve koruma malzemesi vb.)

Denetim

◆ İşyerlerinde ve şantiyelerde planlı ya da plansız olarak incelemelerde bulunmak

◆ Güvensiz durumları belirlemek

◆ Güvensiz hareketleri gözlemek

◆ Güvensiz durum ve hareketleri ortadan kaldırmak için, gerekli aksiyonları almak veya aldirtmak.

◆ Mütahhit elemanlarının çalışmalarını, kullandığı araç ve gereçleri teknik emniyet açısından kontrol etmek.

İş Kazaları

◆ iş kazalarının kayıt ve istatistiklerini tutmak

◆ Kaza araştırmalarına katılmak

◆ Kaza raporları hazırlayarak üst yönetime ve ilgililere sunmak

◆ Kazaların tekrarını önleyici aksiyonları planlamak. Eğitimler düzenlemek.

Temsil

◆ Teknik emniyet, işçi sağlığı iş güvenliği ve sivil savunma konularında resmi, yarı resmi , özel kuruluşlar ile komşu kuruluşlarda yapılacak toplantılara - çalışmalara şirket adına katılmak.

◆ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, SSK, Kaymakamlıklar vb. gelen koruma, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili yazışmaları yapmak.

Ölçme ve Değerlendirme

◆ Çalışma ortam koşullarında gürültü, aydınlatma, termal konfor koşulları (sıcaklık, hava değişim hızı, bağıl

nem, radyant enerji vb.), gaz gibi etkenleri gerektiğinde ölçmek ya da ölçtürmek.

◆ Ölçme ve değerlendirme için; gerekli cihaz ve araçları almak, test ve kontrollerini yapmak / yaptırmak.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemini Kurmak

◆ OHSAS 18001 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemi'nin . ISO 14001 ile birlikte işyerinde kurulması ve devam ettirilmesi için liderlik yapmak.

Diğer İşler

Şirketin teknik emniyet, işçi sağlığı ve iş güvenliği bütçesini oluşturmak.

IV. Temel İlişkiler

Şirket İçi İlişkiler

Üst yönetim Departman Yöneticileri

Bakım Onarım ve İkmal Müdürlükleri ve bu müdürlükteki Uzman ve Mühendisler Satınalma Müdürlüğü, Uzmanları Çevre Mühendisi İşyeri Hekimleri vb.

Şirket Dışı İlişkiler

Çalışma Bakanlığı, İş Müfettişleri Sertifikalandırma kuruluşları SSK Hastaneleri Üniversiteler

ilk yardım ve acil müdahale merkezleri, eğitim kuruluşları

Yangın algılama, ihbar ve söndürme sistemleri kuran, satan, kontrollerini yapan kuruluşlar Kişisel koruyucu tedarikçileri Uyarı afiş ve levhası yapan tedarikçiler vb.

V. Temel Yetkinlikler

• Teknik Yetkinlik

- Fabrika /işletmeye ait prosesler ve proses akış planı hakkında temel bilgi,

- iyi bir yazışma ve konuşma becerisi,

- insanları yönlendirme ve motive etmede başarılı olabilecek bir ilişki becerisi,

- Değişik büyüklükteki grupları organize edip başarılı sonuçlara ulaştırmada liderlik yeteneği,

- Yasaları ve şirket standartlarını anlayıp yorumlama" yeteneği,

- Stresli ve zor durumlarda sorunların altından kalkma becerisi.

Bilgisayar (Microsoft Office),

Dil

Rahat iletişim kurabilecek akıcılıkta Türkçe, En az internet ve Literatürden rahat yararlanabilecek ve iletişim kurabilecek düzeyde İngilizce.

• **Davranışsal Yetkinlikler**

(Burada bu bölüm için ayrıntıya girilmemiştir)

VI. Temel Performans Ölçütleri

İş kazası sayısı

İş kazaları ile kaybedilen gün sayısı Teknik Emniyet kazaları sonucu oluşan üretim kaybı

İşe bağlı hastalık (meslek hastalığı) sayısı

Yangın sayısı

Eğitim (toplam adam saat)

VII. Eğitim

Mühendislik eğitimi

(Kimya, Elektrik, Makine, Çevre, Endüstri vb.) iş sağlığı ve iş güvenliği konularında (tercihan) master

VIII. Kariyer Olanakları

□ Şirketin büyümesine ve gelişmesine paralel olarak Tek. Emn. İş. Sağ. İş Güv. Müdürlüğü,

□ şirketler grubu / Holding' de Teknik Emniyet İşçi Sağlığı İş Güvenliği Koordinatörlüğü

IX. Deneyim

"Teknik emniyet sözcüğünü de kapsayan iş güvenliği; Üretimin aksamaması, tesislerin zarar görmemesi ve çalışanların işyerlerinde işin görülmesi ile ilgili olarak meydana gelen tehlikelerden, bedensel ve ruhsal olarak zarara uğramamaları için alınması zorunlu hukuki, teknik ve tıbbi önlemleri sağlamaya yönelik sistemli çalışmalar", şeklinde tanımlanabilir.

Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi konunun;

□ insani yönü

□ Hukuki yönü

□ Tıbbi yönü

□ Teknik yönü

vardır. Tüm bu yönleri karşılayabilmek, bir uzmanda olması gereken yetkinliklere sahip olabilmek için doğrudan eğitim vererek uzman yetiştiren bir Üniversite bilindiği kadarı ile (ülkemizde) yoktur. Konu bir anlamda multidisipliner bir yaklaşım getirmektedir. Bu alanda yetişenler genellikle bir dalda mühendislik eğitimi aldıktan sonra ya usta-çıkarcı usulü ya da master veya doktora yaparak yetişmekte ya da yaşadığı olaylardan tecrübe alarak yetişmektedir ki bu son durum en kötü olanıdır. Çünkü çoğu tecrübenin gerisinde geriye dönüşü olmayan maddi ve manevi kayıplar söz konusudur.

Ayrıca eğitim sistemimizde tek. Emn. iş. sağ. iş güv. konularına gereği kadar yer verilmemesi, toplumumuzda ; bana bir şey olmaz, farketmez.....kültürünün yerleşmesi ve yanlış bir kadercilik anlayışına sahip olunması, en az özeni sağlığınıza göstermemiz konuyla başa çıkılmasını zorlaştırmaktadır.

Bu nedenle;

Tercihan; En az 10 yıl Teknik Emniyet, işçi Sağlığı ve iş Güvenliği Sistemlerinin iyi uygulandığı bir kuruluştaki bir uzmanın yanında bu konuda çalışmak, Yönetim Sistemleri (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001) konusunda eğitim almış ya da sertifika çalışmalarına katılmış, iş (Güvenliği) Müfettişliği yapmış, iş Sağlığı, iş Güvenliği konularında deneyimle beraber master yapmış, konunun teknik yönü kadar hukuki yönü ile de ilgilenmiş kişilerin olmasında yarar vardır.

* Kim. Müh.

İş Sağlığı ve İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı;

Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi;

Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

Kaldırma Makinelerinde Güvenlik Önlemleri

Gürbüz YILMAZ*

Sanayi kuruluşlarında üretim sürecinde kullanılan çeşitli ham ve yardımcı maddeler, makine ve tezgah parçaları ile çeşitli kalıplar, ürünler ve yakıtlar gibi çok değişik unsurların taşınması, iletilmesi, kaldırılması ve indirilmesi sıkça yapılması gereken eylemlilikleri gerektirmektedir. Bu tür yüklerin gerekli araç ve cihazlar kullanılmadan kaldırılması, taşınması ve indirilmesi sırasında çalışanlar çeşitli iş kazalarına, bel ve eklem sakatlanmalarına ve sağlık sorunlarına maruz kalmaktadır. Endüstride çok sık olarak görülen bel, sırt ve eklem ağrıları bu tür yüklerin insan gücü ile taşınması sırasında oluşmakta ve kalıcı sakatlıklara yol açmaktadır. Bu sağlık sorunlarını önlemek ve insan gücünün yeterli olmadığı durumlarda daha seri ve güvenli bir şekilde söz konusu yüklerin taşınması için buna uygun araç, gereç ve makinelerin kullanılması gerekli ve zorunludur.

Bu amaçla kullanılan kaldırma ve taşıma makinelerinin kullanımı ve üretim sürecindeki yeri giderek önem kazanmaktadır. Sanayi kuruluşlarında yaygın olarak kullanılan ve gün geçtikçe önemi artan kaldırma makinelerinin başlıcalarını; vinçler (kule vinçler, mobil vinçler, oklu, raylı, köprülü, ayaklı köprülü, tek raylı ve seyyar vinçler, gırgır vinçler, caraskallar maçunalar), platformu kaldırıcı arabalar (forklift), palangalar (elektrikli, pnömatik, hidrolik, zincirli, halatlı), asansörler şeklinde sayabiliriz.

Kaldırma ve taşıma makineleri de gerekli güvenlik önlemlerine uygun olarak kullanılmadıklarında çeşitli iş kazalarına neden olabilmektedir. Kaldırma ve taşıma makinelerinde imalat ve montaj hataları, yetersiz bakım ve kontrol ile kullanma hatalarından dolayı iş kazaları oluşmaktadır. Bu tür iş kazalarını önlemek için alınması gerekli iş güvenliği önlemleri kaldırma makinelerinin kullanım alanları ve işlevleri dikkate alınarak türlerine göre bölümler halinde belirtilecektir.

İlk olarak kaldırma ve taşıma makineleri arasında sanayi kuruluşlarında en çok kullanılanlar arasında yer alan vinçler üzerinde durulacaktır. Malzemeleri ya da yükleri kaldırmak, yeni bir yöne dönerek veya hareket ederek aktarmak, yerlerini değiştirmek amacıyla yüklemeye ve boşaltma işlerinde kullanılan makinelere VİNÇ veya CRENA (KREYN) denilmektedir.

HAREKET YETENEĞİ	KALDIRMA YETENEĞİ	KUMANDA SİSTEMİ
Sabit Vinç	Hidrolik-Halatlı Vinç • Kurtarıcılar • Teleskopik Vinçler	Mekanik Kumandalı Vinçler
Lastik Tekerlekli Vinç	Halatlı Vinçler • Açık Kafesli Vinçler • Sabit Vinçler • Fabrika Tipi Vinçler	Hidrolik Kumandalı Vinçler
Paletli Vinç		Hava Kumandalı Vinçler
Ray Üzerinde Hareketli Vinç • Köprülü Vinç • Kule Vinç		Elektrik Kumandalı Vinçler

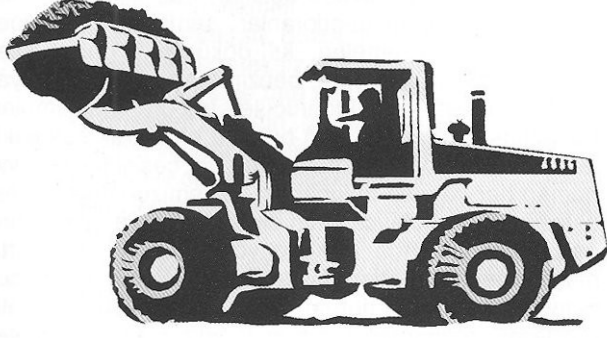

Vinçler düşey ve yatak hareketleri sayesinde genel anlamda her türlü yükün yerini değiştirebilen makinelerdir. Bu makineler genellikle ağır yüklerin kaldırılmasında ve zemine batmış makinelerin kurtarılmasında kullanılırlar. Bum uzunlukları 10-40 metre, kapasiteleri 10-60 ton arasında değişir. Piyon dişli üzerinde 360 derece dönebilen tipleri olduğu gibi 180 derecelik dönüş yapan çeşitleri daha çok kullanılır. Vinçler çeşitlerine göre aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

VİNÇLERİN KULLANILMASINDA SIRASINDA UYULMASI GEREKEN İŞ GÜVENLİĞİ İLKELERİ

Bütün kaldırma makineleri ve hareketli araçlarda olduğu gibi vinçler de her çalışmaya başlamadan

önce operatörleri tarafından kontrol edilmeli, çelik halatlar, zincirler, kancalar, sapanlar, kasnaklar, frenler ve otomatik durdurucular, yetkili bir teknik eleman tarafından her üç ayda bir bütünüyle kontrol edilerek, periyodik kontrol raporu düzenlenmelidir, işçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün 378.maddesi gereğince düzenli olarak yapılması gereken söz konusu periyodik kontrol ve testler, TMMOB Makine Mühendisleri Odasının çeşitli illerde faaliyet gösteren Şubelerindeki bu konuda deneyimli teknik elemanları ya da uzman üyeleri tarafından yapılmakta ve düzenlenen raporlar işletmelere verilmektedir.

Kaldırma araç ve makinelerinde meydana gelen iş kazalarının büyük çoğunluğu halat, zincir ve sapanların kopmaları, yüklerin kancalardan kurtularak düşmeleri, frenler ve otomatik durdurucuların arızalanması sonucu olduğundan dolayı bu periyodik kontroller kesinlikle zamanında yaptırılmalı ve kontrol sırasında saptanan aksaklıklar giderilmeden vinçler tekrar çalışmaya başlatılmamalıdır.

İşletmelerde yaygın olarak kullanılan ve bir çok iş kazasının oluşmasına neden olan vinçlerin kullanılması sırasında uyulması gereken güvenlik önlemleri ve dikkat edilmesi gereken çalışma ilkeleri

aşağıda özet olarak maddeler halinde sıralanmıştır. Bu önlem ve çalışma kurallarının her işletmenin niteliğine ve vinçlerin teknik özelliğine göre değişiklik gösterebileceği dikkate alınmalı ve işyeri koşulları ve işin niteliğine göre söz konusu güvenlik önlemleri geliştirilmelidir.

- ◆ Her operatörün kendi makinesinden sorumlu olduğu unutulmamalıdır. Operatörler kendi güvenlikleri yanında çevrede çalışanların da güvenliğini korumak zorundadırlar.
- ◆ İşaretler, ilanlar, çalıştırma talimatları okunup, anlaşılardan ve işaret veren kişi tarafından yapılan işaretlerin kodu hakkında bilgi sahibi olmadan hiç kimse vinci çalıştırmamalıdır.
- ◆ Bütün vinçler görülebilecek bir yerde yük çizelgesi taşırlar. Bu çizelgede belirlenmiş kapasite dışında yük kaldırılmamalıdır.
- ◆ Vinçle kaldırılan yükler kesinlikle çalışanlar üzerinden geçmemelidir. Zorunlu olmadıkça yük bir araç ya da makine üzerinden geçirilmemelidir.
- ◆ Operatör vinç çalışmasına başlamadan önce vincin kumandalarını, frenlerini, vinç kollarını test etmelidir.
- ◆ Yük kaldırılmadan önce işaretçi tarafından etrafta çalışanlar çalışma bölgesinden uzaklaştırılmalıdır.
- ◆ Hiç kimse yükün ya da kancanın üzerine bin-memeli, hareket halindeyken operatör vinç bum'unun tellere takılmaması için dikkat etmelidir.
- ◆ Yüksek gerilim hatları yakınında çalışmak gerekiyorsa, gerilim ile en az 3048 cm.lik uzaklık olmalıdır.
- ◆ Operatör vincini terk ediyorsa stop etmeli, vinci istenen değerler arasında çalışmıyorsa makinesini derhal durdurmalıdır.
- ◆ Vinç çalışır durumdayken hiç bir nedenle yağlama yapılmamalı, operatör kabini daima temiz tutulmalıdır.
- ◆ Vinçlerin üzerindeki limit şalteri iptal edilmemelidir.
- ◆ Frenlere yavaş basılmalı, vinç ani olarak dur-durulmamalıdır.
- ◆ Normalin üzerinde bir yük kaldırılıyorsa yük 3-5 cm kaldırıldıktan sonra frenler test edilmelidir.
- ◆ Operatör mahallinde daima tam dolu ve kontrolü yapılmış yangın söndürme tüpü hazır olmalıdır.
- ◆ Ağır yükler kaldırılmadan öne vinç halatları kontrol edilmeli, tellerde kopukluk varsa halat değiştirilmelidir.
- ◆ Büyük yüklerin sağa sola sallanmaması için yedekleme halatı kullanılmalıdır. Çalışma en az hareketle yapılacak şekilde organize edilmelidir.
- ◆ Dengeyi artırmak için, daha fazla denge ağırlığı ya da daha fazla tespit tertibatı kullanılmalıdır.

* Makine Mühendisi

YAŞAM

Evlerde Zehirlenmeler

Ayçe ÇELİKER*

(aycelike at hacettepe nokta edu nokta tr)

Genel Bilgiler

Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ivmesi hızlanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucunda çevremize pek çok yeni kimyasal madde katıldı; ilaçlar, böcek öldürücüler, kozmetikler, ev temizlik maddeleri ve daha binlercesi... Ne yazık ki bu maddeler sadece sağlığımızı iyileştirmekle, zararlılardan kurtarmakla, bizleri güzelleştirmekle ve günlük yaşantımızı kolaylaştırmakla kalmıyorlar; gerekenden fazla ya da yanlış yerde kullanıldıklarında ZEHİR oluyorlar... Üstelik en yakınımızda, evimizde bile tehlike oluşturuyorlar.

Zehirlenmeler tüm dünyayı saran ve kimi zaman ölümlerle sonlanan bir salgın hastalık sayılabilir. Tıbbi yardım alamadan kaybedilenler veya yakınları tarafından uygulanan basit tedavilerle kurtarılanlar ya da zehirlendikleri anlaşılamayanlar nedeniyle kesin sayılar hiçbir zaman tam olarak saptanamamaktadır. Bu salgından tüm yaş grupları etkileniyorsa da en duyarlı grup özellikle 5 yaşın altındaki çocuklardır. Bu yaşlardaki çocuklar dünyayı ağızlarıyla tanımaya çalıştıklarından buldukları, uzanabildikleri tüm nesnelere tatmaya, hiç olmazsa dokunmaya çalışırlar. Özellikle tatil günlerinde, taşınma ya da temizlik sırasında, veya evde bir hasta ya da konuk bulunduğu günlerde çocukların başıboş kalma olasılığı artmaktadır. Tehlikeli maddelere kolayca ulaşabilme, çekici ambalajlar, ya da çocukların açamayacağı paketlerin tercih edilmemesi zehirlenme olgularını gün geçtikçe artırmaktadır. Bu nedenle özellikle bu grupta kaza ile zehirlenmelerin oranı (ülkemiz de dahil) tüm ülkelerde tüm zehirlenmelerin yandan fazlasını oluşturmaktadır. Ergenlerde ve genç erişkinlerde ise istemli zehirlenmeler (intihar girişimleri) kaza ile zehirlenmelerden daha fazladır, istemli zehirlenmelerde genellikle kadınların oranı daha yüksek bulunmaktadır, intihar girişimleri her zaman ölmeye istekliyle değildir, çoğu kez bir "imdat çağrısı" gibi dikkati çekmeye yöneliktir. Ancak alınan maddeye ve tıbbi yardım ulaşana dek geçen süreye bağlı olarak kimi zaman ölümler de sonuçlanabilmektedir. Yaşlılardaki zehirlenmelerin daha çok fiziksel ve mental sorunlara bağlı kazalar sonucunda geliştiği gözlenmektedir. Unutkanlıkla almış olduğu ilacı tekrar almak, süresi geçmiş ilacı kullanmak, ilacın etiketini iyi okuyamayıp yanlış ilacı ya da tehlikeli maddeyi almak vb. bu nedenlerden bazılarıdır.

Zehirlenme Etkenleri

Zehirlenmeye neden olan etkenlerin başında zehirlenme etkeninin kullanıldıktan sonra hemen ortadan kaldırılmaması veya yiyecek ya da içecek kaplarında saklanması ya da boşalmış kapların gereği gibi yok edilmemesi gelmektedir. Tüm ülkelerde yapılan çalışmalarda ana zehirlenme etkeni (tüm yaş grupları için)

ilaçlar olarak karşımıza çıkmakla birlikte, evin hemen tüm odaları kendine özgü bir "tehlike" potansiyeli taşımaktadır. Örneğin yatak odasında kozmetikler, parfüm veya kolonyalar; mutfakta deterjanlar, çamaşır makinesinde kullanılan parlaticılar, çeşitli temizleyiciler ve cilalar, böcek öldürücüler, banyoda ağartıcılar, çamaşır suları, deterjanlar, lavabo açıcılar; traş losyonları, diş bakım malzemeleri, deodoranlar, şampuanlar ve diğer saç bakım malzemeleri, kıl dökücüler; garaj, kiler vb.nde antifriz, gaz yağı, benzin, çakmak gazı, boyalar, tiner, böcek ve ot öldürücüler, fotoğraf malzemeleri bulunması olağandır. Tüm bunlara ek olarak süs bitkileri, alkollü içecekler, tütün, kibrit ve çeşitli ilaçlar evin hemen her yerinde bulunabilir. Ülkemizde ilaçların reçetesiz olarak kolayca satın alınabilmesi ve uzun süre saklanması evlerde birikime yola açabilmekte, hatta hekim önerisi olmadan başkalarının kullanımına da sunulabilmektedir. Bu durum özellikle ağrı kesiciler, antibiyotikler ve vitaminler için geçerlidir. Gelişmiş ülkeler için ilk sıralarda olmasa da bizim ülkemiz için özellikle kışın soba gazlarıyla veya tüp gazla zehirlenmelere de sık rastlanmaktadır.

Alınması Gereken Temel Önlemler

Tüm sağlık sorunlarında olduğu gibi zehirlenmelerde de korunma ya da önlem, tedaviden daha ekonomik ve kolaydır. Aşağıda evlerin tehlike yaratmasının önlenmesi için bazı anımsatmalar yapılacaktır:

- Çocuk ve tehlikeli madde "bir saniye" bile yalnız

bırakılmamalı..

- Madde kullanıldıktan sonra hemen ortadan kaldırılmalı.
- İlaç sadece hekimin önerdiği kişi için kullanılmalı.
- Çocuklara hiçbir zaman, ilaçların şeker vb. sevilen bir maddenin tadında olduğu söylenmemen.
- İlaçlar hiçbir zaman karanlıkta ya da etiketi okumadan içi(ri)lmemeli.
- İlaç dolabı sık sık gözden geçirilmeli, süresi geçmiş ve/veya gereksiz olanlar tuvalete atılmalı.
- İlaçlar, böcek ve fare öldürücüler, tozlar, spreyleyler, kozmetikler, benzin, gazyağı, tiner, boya, çamaşır yıkama ile ilgili ürünler vb. çocukların uzanamayacağı kilitli dolaplarda saklanmalı.
- Tüm ilaçlar, temizleyiciler vb orijinal kaplarında saklanmalı.
- Bitkisel kökenli ilaç veya çayların tümüyle güvenli olduğu kabul edilmemeli.
- Evde ve bahçede bulunan bitkilerin isimleri bilinmeli, mümkünse önceden etiketlenmeli.
- Ev ya da kümes hayvanları için zehirli olmayan bir bitkinin insanlar için de güvenli olacağı düşünülmemeli.
- Kesinlikle güvenli bilinmeyen mantarlar yenmemelidir.

Zehirlenme Olduğunda Yapılması Gerekenler

Bir zehirlenme olduğunda ne yapılması gerektiği de çok önemlidir. Bugün, bazı eski uygulamaların yararlı olmak bir yana tehlikeyi artırdığı bilinmektedir. Bu nedenle İLK YARDIMLA İLGİLİ aşağıda verilmiş olan ÖNLEMLERİ ALDIKTAN SONRA BİR ZEHİR BİLGİ MERKEZİNE VEYA HASTANEYE BAŞVURULMALIDIR** .

- **Zehirli madde solunmuşsa:** Kapı ve pencereler açılmalı, hasta hemen temiz havaya çıkarılmalı, soluk almıyorsa yapay solunum uygulanmalıdır.
- **Zehirli madde cilde temas etmişse:** Maddenin bulaşmış olduğu giysiler çıkarılmalı ve cilt bol suyla 10-15 dakika ovulmadan yıkanmalıdır. Sonra sabun ve suyla yumuşak bir şekilde çalkalanabilir.
- **Zehirli madde göze temas etmişse:** Yaklaşık 10 cm yukardan gözlere ılık (sıcak olmayan !) bol su dökülmeli, bu sırada gözler olabildiğince sık kırıştırılmaya çalışılmalıdır.
- **Zehirli madde yutulmuşsa:**

- **İlaç:** Ağızdan hiçbir şey vermeyip tıbbi yardım istenmelidir.

- **Kimyasal madde veya ev temizlik ürünü:**

Hastanın bilinci yerindeyse, nöbet geçirmiyorsa ve yutabiliyorsa bir bardak su veya süt verilmeli sonra tıbbi yardım istenerek hastanın kusturulup kusturulamayacağı sorulmalıdır.

Hastaneye giderken, zehirlenmeye neden olan etkenin (ilaç, bitki, temizlik malzemesi vb.) bir parçası veya örneğinin götürülmesi tanı ve tedavide çok yardımcı olabilir.

Zehirlenmelerin pek azı için antidot (panzehir) bulunduğundan, hastanelerde uygulanan tedavi genellikle yaşamsal bulguların desteklenmesi ve belirtilerin tedavisine yöneliktir.

Sonuç

Evlerde zehirlenmeleri önlemek olanaklıdır. Bu, özellikle küçük çocuğu ya da yaşlı hastası bulunan aileler (hatta kedi, köpek vb. ev hayvanı besleyenler !) için yaşamsal önem taşımaktadır. Bu konuda endüstrinin de üstlenmesi gereken sorumluluklar olmasına karşın (ilaçların çocukların açamayacağı ambalajlarda sunmak, ambalajdaki miktarı azaltmak gibi) ailelerin ya da çocuğa / yaşlıya bakmakla yükümlü kişilerin çok temel bazı alışkanlıklar edinmeleri ya da edinmiş oldukları yanlış alışkanlıklardan vazgeçmeleri kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Kaynaklar:

Chan, TYK: improvements in the packaging of drugs and chemicals may reduce the likelihood of severe intentional poisonings. Hum Exp Toxicol, 2000, 19: 387-91.

Çeliker, A. Et al: A 5-year survey of intoxicated patients admitted to an adult emergency department. 13 th Congress of European Ass. of Poison Control Centres and Clinical Toxicologists. 12-14 Eylül, 1988, Edinburgh.

Eddleston, M. Patterns and problems of deliberate self-poisoning in the developing world. Q J Med, 2000, 93: 715-31.

Karakaya, A., Vural, N.; Acute poisoning admissions in one of the hospitals in Ankara. Hum Toxicol, 1985, 4: 323-26.

Özköse, Z., Ayoğlu, F.: Etiological and demograp-hical characteristics of acute adult poisoning in Ankara, Turkey. Hum Exp Toxicol, 1999, 18: 614-18.

Hacettepe İlaç ve Zehir Bilgi Merkezi (HİZBİM): Tel: 0312- 311 89 40

Sağlık Bakanlığı Zehir Danışma Merkezi (ZDM): Tel: 0312- 433 70 01

Dr. Ecz.,

Hacettepe İlaç ve Zehir Bilgi Merkezi.

H. Ü. Eczacılık Fakültesi Öğr. Gör.,

Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi

TOPLUM

Mutluluğun Rengi Mavi(*)

Erdoğan BOZBAY *

Deniz kıyısında doğmuş, dalgaların, martıların, takaların sesleriyle büyümüş bir insanın öyküsüdür bu.

Karadeniz kıyısında, yeşille mavinin oynadığı cennet köşede yaşamak oldum olası ona mutluluktan çok acı vermiştir. Oysa herkesin imreneceği bir doğa harikasında yaşıyordur, ama hiç kimsenin imrenmeyeceği bir çift gözle bakıyordur dünyaya; bir çift puslu, bulanık bilyeyle.

Kendini bildi bileli gözlük takar. Hem de ne gözlük; tam yirmi sekiz buçuk numara. Camları cam değil şişenin dibi gibidir sanki. Gittikçe de büyümektedir. Seslerini çok iyi duyduğu, varlıklarını çok iyi duyumsadığı, ama ne yazık ki kalın bir sis perdesinin ardından izlemek zorunda kaldığı denizin, martıların, balıkların, yemyeşil dağların, kuşların, çiçeklerin, en acısı da sevdiği yüzlerin özlemiyle büyüüp serpilmiş, gelin olacak çağa gelmiştir.

Sonunda uygun talibi çıkar, evlenir. Kendince düzenlediği bir yuvası olmuş, elindeki tüm sevgileri kocasına ve çocuklarına sunmakta asla cimri davranmamıştır. Onun da cennet içinde bir cenneti vardır artık. Yürek gözüyle seyredildiği minicik bir cennet...

Bu böyle sürüp gitmez elbet. Gün gelir, yaşama böylesine inatla tutunmaya çalışan insanları birileri mutlaka fark eder. Her şeyi daha ciddiye alan, hayatı adeta bir kuyumcu titizliğiyle işleyen, kendileri dışında bir takım insanların da varlığının farkında olan, dünyayı daha bir yaşanılabilir kılan o duyarlı insanlar, sayıları çok olmasa da henüz tükenmemişlerdir. Yeter ki eller ellere, gözler gözlere, yürekler yüreklerle eklenmekte gecikmesin. Hem. yirmi birinci yüzyıla adım atmanın şımarıklığıyla karışık şişinme evresini yaşayan insanlık, yeni yeni buluşlara imza atan tıp dünyası, görünümü küçük, işlevi büyük iki bulanık göze çare mi bulamaz? Sıra birinin kollan sıvamasına gelmiştir, işte tam o sırada "abla" çıkar sahneye. O zaten olayı yıllardır izlemekte, uygun zamanı kollamaktadır. İşe, yakın çevrenin nabızlarından başlanır. Gerekli olurların ardından hastaneyle, doktorlarla görüşülür. Durum apaçık anlatılmış, her türlü destek sağlanmıştır. Ameliyat günü belirlenmiş, yatak ayarlanmış, gerekli malzemeler alınmış, hastanede yattığı sürece geceleri eşlik edecekleri bile çözümlenmiştir. Nihayet ameliyat günü gelir. Başarılı bir operasyon, birkaç gün hastane, birkaç gün de ablanın evinde dinlenmenin ardından kahramanımızın, köyüne gitmek için sabırsızlandığı gözden kaçırmaz. Kocasını, çocuklarını, Ablayı, bazı yakınlarını dünya gözüyle, hem de ayan beyan görmüş, onları bir güzel kucaklamıştır. Şimdi sırada evi vardır, cenneti onu beklemektedir.

Doluşurlar ablanın süreceği arabaya. Bir türlü bastıramadığı, hatta gittikçe artan heyecanla yola koyulurlar. Her baktığı, her gördüğü şey onun için ilktir sanki. Gözlerinin varlığını kavramakta, doyasıya keyfini çıkarmaktadır. Yolculuk, ilk kez çıkılan bir keşif serüveni coşkusuyla akıp gitmektedir. Yolun kıyıyla buluştuğu, kıyının denizle koklaştığı kumsala geldiklerinde dayanamaz, seslenir. "Abla biraz durabilir misin?" Birkaç adım sonrası denizdir. Güneş alabildiğine parlak, gök alabildiğine mavi, deniz alabildiğine berraktır o gün. Yirmi yedi numara camlardan kurtulan genç kadının yeni doğmuş gözlerle doğaya, yıllardır yaşadığı yerlere hüznün çeşnili sevinç dolu bakışlarıdır bunlar. Karşıdan görünen köyüne, yemyeşil dağlarına, bulutsuz göğüne, uçsuz bucaksız denizine bakar, bakar... Gözleri bir noktaya kilitletir adeta, sessizleşir. bir heykel gibi öylece kalakalır. Kim bilir hangi düşüncenin peşine takılıp gitmiştir? Büyük bir mücadele sonrası gözlerini, hayranlıkla seyrettiği denizden koparışının ardından, onu mutlulukla izleyen ablaya döner. Yüzünde, özellikle de gözlerinde binlerce teşekkür uçuşmaktadır. Yoğun ve tarifsiz duygular içinde olduğu, onları bir an önce paylaşmak için sabırsızlandığı her halinden bellidir. Bu arada ağzından usulca şu sözcükler dökülür.

"Dünya bu kadar güzel miymiş be abla? Dağlarda ne çok yeşil, deniz de ne çok mavi varmış. Deniz analarını bile gördüm." Heyecanlıdır. Bedeni duygularına dar gelmektedir. Daha söyleyeceği çok şey vardır ama kısa kesmeyi yeğler, susar. Yalnız dilinin ucundaki eğreti oturuşlu birkaç sözcüğü söyleyip söylememenin ağırlığına daha fazla dayanamaz. Yıllardır, bir tutsak gibi gözlerinde sakladığı birkaç damla gözyaşı, utangaç duygular eşliğinde özgürlüğe yelken açmış, pembe köpüklü dalgalar gibi yüzüne yayılır.

"Abla be biliyor musun, beyimin masmavi gözleri varmış, hem de boncuk mavisi..."

(*) Bu öykünün devamı, İstanbul'da yaşamakta olan kahramanlarınca yazılmaktadır.

* Jeomorfolog.

Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi

İKİ DAKİKA DÜŞÜN

Sayfa 24'ün yanıtı

Ne yapmalı?

Fişler prizden çıkarılmadan önce işçiler düğmelerin kapalı olduğundan emin olmalıdırlar ve kabloyu değil fişi tutarak fişi çıkarmalıdırlar.

SOSYAL POLİTİKA

Zor Zamanlarda Sosyal Devleti Desteklemek: Hesabı Kim Ödeyecek?

Şenay GÖKBAYRAK*

Rekabetçi kapitalizm içinde, sosyal entegrasyonu koruma yönünde farklı oluşumlar ortaya koyan Avrupa Sosyal Devleti, esas itibarıyla II. Dünya Savaşı'nı izleyen otuz yıl içinde gelişmiştir. Ancak günümüzde sosyal devletin sürdürülebilmesi ve desteklenebilirliği, ekonomik, sosyal ve siyasal birtakım faktörlerin etkisi altında ciddi baskılarla karşı karşıya bulunmaktadır, işgücü piyasası ve aile yapısında ortaya çıkan değişimler, daha kaliteli sağlık, sosyal hizmet ile daha yüksek emekli aylığı beklentileri içinde olan yaşlı insan sayısının artması, uluslar arası piyasalarda rekabet gücünün kazanma ve sürdürme isteği, ulusal devletlerin egemenlik gücünü sarsan küreselleşme ve Avrupa coğrafyası ile sınırlı Avrupa Birliği içinde bütünleşme süreci gibi etkenler, sosyal devlet yapılanması ve bu yapılanma çerçevesinde ortaya çıkan sosyal devlet hizmetlerinin sorgulanmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda 1980'li ve 1990'lı yıllar boyunca Avrupa sosyal devlet anlayışında ortaya çıkan değişimin, sosyal devleti tamamen ortadan kaldırmak yerine, yeniden yapılandırma-reorganizasyon şeklinde olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından ortaya konulmaktadır. Bu yeniden yapılanma ya da sosyal devletin yeni politika oluşumları olarak tanımlayabileceğimiz değişim süreci, A.B. içinde yer alan ülkeler arasında farklılıklar olmakla birlikte, iki temel unsur ön plana çıkarmaktadır. Bunlardan ilki, sosyal devlet programlarının maliyetlerinin azaltılması, ikincisi ise bu programlara bağlı insan sayısını azaltacak aktif programların geliştirilip, uygulanmasıdır. Sistemlerin maliyetlerini azaltma çerçevesinde ortaya çıkan sorunsallar, temel olarak emeklilik ödenekleri ve sağlık bakım hizmetleri ve bu gereksinimleri karşılayacak kaynakların daha doğru ve etkin oluşturulması ile sosyo-demografik gelişmelerin ortaya çıkardığı baskılar karşısında sistemlerin sürdürülebilirliğine ilişkindir, ikinci temel unsur olan aktif politikalarla yapılan vurgu ise, genel olarak artan işsizlik sistemlerin, işsizlik sigortası gibi pasif işgücü politikalarından işsizlik riskini önlemeye çalışan, istihdam edilebilirliği artırıcı, aktif işgücü piyasası politikalarına geçiş yönünde ivmenin artırılması, aynı zamanda işgücü maliyetleri çerçevesinde rekabet edilebilirliği sağlamak için oluşturulan finansal yöntemlerin değiştirilmesidir. Kişilerin sosyal güvencelerini sağlama ve geliştirmede bireysel sorumluluğun öne çıkarılması yönünde ortak bir kabul olmakla beraber, genel olarak Avrupa ülkelerinde sosyal güvenlik sistemi kapsamındaki hizmetlerin, kamu tarafından sunumunun çok büyük önem taşıdığı görülmektedir.

Avrupa'da sosyal devlete karşı, bu hizmetlerden yararlananların tutumlarının ilerideki dönemlerde söz konusu baskılara cevap niteliği taşıyacak politikaların ortaya çıkmasını ne yönde etkileyeceğini araştıran Gooby, ilkesel olarak sosyal devleti destekleyici bir tutumun devam ettiğini saptamakla beraber, 1990'lı yıllar boyunca bu konuda yapılan daha önceki araştırmaların tersine, kamuoyunda sosyal devlete karşı olan destekleyici tutumda az da olsa bir azalmanın ortaya çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Gooby'nin araştırmasının en ilginç bulgusu ise, sosyal hizmetlerin sunum düzeyinde varolan baskıların etkisiyle bir azalmanın olmasına çok az insan onay verirken, bu hizmetlerin şu anki standartlarda yürütülmesi için gerekli olan ek vergi ödemeleri ve sosyal katkıların yapılması yönünde aynı istekliliğin ortaya çıkmamasıdır. Gooby'nin 1980'li ve 1990'lı yıllar boyunca sosyal devlete ilişkin vatandaşların tutumunu ölçmeye çalışan tutum/davranış araştırmalarının verilerini analiz ettiği bu çalışmasında sosyal devlete ilişkin tutumların (olumlu/olumsuz) oluşmasında refah devletinin yeni politikaları kuramcılarının öne sürdüğü Avrupa sosyal devleti içindeki farklı iklimlerin karakteristikliğinden kaynaklanan sistem farklılıklarından çok, cinsiyet, yaş düzeyi, gelir düzeyindeki farklılıklar ve çalışma statüsü- tam zamanlı çalışma ya da geçici çalışma- gibi etkenlerin belirleyici olduğu ve ülkeler arasında farklılıklardan çok benzerliklerin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu noktada, yeni politikalar yaklaşımının sosyal devlete ilişkin olarak ortaya koyduğu temel varsayımlar ön plana çıkmaktadır. Yeni politikalar yaklaşımı, değişen sosyal koşullar ve yapılar içinde farklı ilgilerin oynadığı rollere dikkat çekmektedir. Bu ilgilerin birbirleri ile bir zıtlıkla yönlere olmasına rağmen, ortak noktaları, savunmacı bir kimliğe sahip olmalarıdır. Bu politikalar hem sosyal devletin genişleme dönemindeki politikalarından hem de sosyal devlet olgusunu tamamen ortadan kaldırmaya çalışan neo-liberal politikalarından farklıdır. Yeni politikalar yaklaşımının temel öngörüsü, sosyal devleti ortadan kaldırmak için yapılan her girişimin, sosyal devlet çerçevesinde oluşan farklı ilgilerin direnci ile karşılaşacağı ve bu nedenle popüler bulunmayacağıdır. Dolayısıyla sosyal devlet harcamalarını kontrol altına almak isteyen hükümetler çok radikal yollara başvuramayacak, buna karşın dolaylı yollardan harcamaları kontrol altına almak isteyeceklerdir. Bu nedenle diğer her şeyin eşit olduğu koşullarda günümüzde ortaya konulan çözüm arayışları, farklı karakteristiğe sahip olmakla birlikte değişimi içinde taşımaktadırlar. Sosyal devlet hizmetlerindeki budamalara karşı çıkarken, aynı zamanda artan yeni ihtiyaçların ortaya çıkardığı risklere yanıt bulmaya çalışmaktadırlar. Bu da benzer baskılara cevap vermede, farklı sosyal devlet sistemlerinin özelliklerine göre farklı yapılanmalara yol açmaktadır. Avrupa Sosyal Devlet sistemleri içinde, mutlak olarak olmasa da görece olarak farklı önceliklere önem veren üç sistem tanımlanmaktadır. Bunlardan ilki Gooby'nin çalışmasında İsveç örneğinde somutlaşan sosyal demokrat sistemdir. Bu sistemin diğerlerinden farklılaşan öncelikleri, önemli istihdam olanakları sunan geniş bir kamu sektörü, işgücü piyasasında dezavantajlı konumda olan kadınlara yönelik düzenlemeler ve piyasa güçlerine ilişkin vurgunun azlığıdır. Almanya örneğinde somutlaşan muhafazakar-korporatist sistemi diğer sistemlerden ayıran öncelikler ise, işgücü piyasası kapsamında piyasanın içinde ve dışında olan işgücü arasındaki karşıtlık ve toplumsal cinsiyet farklılıklarıdır. Bu sistemde piyasa ve sektör karşıtlığı ikincil bir

öneme sahip bulunmaktadır, İngiltere örneğinde somutlaşan liberal sistemin ise öncelikleri, piyasa ekonomisi içinde zayıf ve güçsüz olanlar arasındaki karşıtlıklardır. Bu sitemde toplumsal cinsiyet ve işgücü piyasasındaki konum öne çıkmamaktadır. Kamu sektörüne verilen rol ise çok az ve arka plandadır. Bu noktada, yukarıdaki gibi bir sınıflandırmada her devlet tam anlamıyla bu üç gruptan birine dahil olmamakla beraber, söz konusu karşıtlıklara çözüm aramada oluşturduğu öncelik sıralamasına göre, sistemlerden birine dahil edilmektedir.

Gooby'nin bireylerin sosyal devlete karşı olan tutumlarını ve bu tutumların oluşturulacak yeni politikaları ne yönde etkileyeceğine ilişkin olarak yaptığı tutum araştırmasında, bağımsız değişken olarak cinsiyet, gelir düzeyi, yaş ve istihdam statüsünü -kamu sektöründe ve tam zamanlı çalışma- ele almıştır. Yapılan analizler sonucu çok genel hatlarıyla, gelir düzeyinin gelirin yeniden dağılımına olanak sağlayan politikalara karşı tutumu etkilediği, yaş düzeyinin tüm ülkelerde, bazı ulusal farklılıklara rağmen sosyal devlete karşı tutumlarda önemli bir etken olduğu, tam zamanlı çalışanların ve gelir düzeyi yüksek olan grupların sosyal devlet karşı tutumlarının daha az savunmacı olduğu, kamu sektörü çalışanlarının ve kadınların sosyal devlet programlarına bağlılıklarının daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Gooby, bu analizleri sonucunda önemle üzerinde durduğu sistem farklılıklarının yeni politikalar yaklaşımının dediği gibi çok da belirleyici olmadığı sonucuna varmaktadır. Bu çalışmada ortaya çıkan bir diğer önemli bulgu ise, sosyal devlet hizmetlerinden yararlanma karşısında bireyler arasında olumlu bir tutum olmakla beraber, çeşitli baskılar altında sistemin sürdürülebilirliği ve yeni gereksinimlere yanıt verebilmek için gerekli olan mali katkılara yani sistemin finansmanına dikkatler çevrildiğinde ise refah devleti hizmetlerinin sunumu yönündeki istekliliğin azaldığıdır. Finansman konusunda ortaya konulan tutumlar, artan maliyetlerin daha yüksek vergi oranları ve düşük ya da orta gelirli vatandaşların katkıları ile gerçekleştirmenin en azından bu konuda politik bir oydaşma sağlanmasının oldukça güç olduğunu göstermektedir. Hizmetlerin sürdürülmesi gerekliliğine ilişkin kararlı tutumun, hizmetlerin finansmanına geldiğinde aynı kararlılıkla ortaya çıkmamasını Gooby, Avrupa refah devleti sistemlerini gündemlerini meşgul edecek bir konu olarak görmekte ve bunun sosyal devlet sisteminin re-organizasyonunda, maliyetlere ilişkin önlemlerden çok, refah devleti politikalarının aktifleşmesine yönelik politikalara ağırlık verilmesi sonucunu doğurabileceğini düşünmektedir.

Sosyal devlet sistemlerinin günümüzde karşı karşıya olduğu baskılar karşısında bir değişim sürecine girdiği gözlenmektedir. Gelişkin bir sosyal devlet sistemi ve geleneğine sahip olmayan ülkelerde sistemler bu baskılar karşısında sahiplenilmezken, sosyal devlet anlayışının güçlü bir işlerliğe sahip olduğu Kıta Avrupa ülkelerinde, sistem sahiplenilmekte ve yeni koşullar altında sürdürülebilirliği yönünde çözüm arayışlarına gidilmektedir. Ancak sistemi finansmanı konusunda özellikle geliri düzeyi görece yüksek gruplarda görülen isteksizlik, bireyci kültürün ön plana çıkması ile açıklanabilir. Bu noktada vurgulanması ve Avrupa sosyal devlet sistemlerinin güncel tartışmalar içinde odaklanılması gereken bir nokta, sosyal devlet sisteminin üzerinde yükseldiği temel taşlardan birinin ben değil, BİZ anlayışı olduğudur. Beni sokmayan yılan bin yıl yaşasın sözündeki yılan eninde sonunda gelip sizi de sokmaktadır. Tarihsel süreç, kalıcı bir barışın ancak sosyal adalet temelinde sağlanabileceğini gösterdikten sonradır ki sosyal devlet anlayışı gelişme şansını elde edebilmiştir. Ancak bunun için insanlığın, iki dünya savaşı, sefalet, acı ve yoksulluk çekmesi gerekmiştir. Tüm bunlar, sosyal devletin korumacılığı altındaki vatandaşların unutmaması ve sistemi her yönden sahiplenmesi için hatırlatılması gereken çok önemli unsurlardır.

Peter Taylor - GOOBY. "Sustaining state welfare in hard times"¹. Journal of European Social Policy. Vol:11. No:2 May 2001.

* A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi

VAKIF HABERLERİ

Bilim ve Sanat Ortamında Buluşmalar

Mart ve Nisan ayları, yine bir çok buluşmalara tanık oldu. Artık her ayın ilk pazartesi günü bir resim sergisi açılışında buluşuyoruz. Bu kez, ayda iki sergi açılışı gerçekleşti. Ressamların ilk kişisel resim sergilerine kucak açmak, onların sevinçlerini paylaşmak ve gönüllerde birliktelikler kurmak ne güzel...

4 Mart 2002'de Mücella Yapıcı'nın sergisinin açılışını yaptık. Mücella Yapıcı, daha önce de Bilim ve Sanat Ortamı'mızda, karma ve kişisel resim sergilen açmıştı. Yine çalışkanlığı ve güzel resimleri ile gönülleri doldurdu. 1 Nisan 2002'de Yüksel Bilgin ve 22 Nisan 2002'de de Hüsnüye Ayıkbaba ve resimleri ile tanıştık. Güzel ve özenli çalışmalarını, vakfımızın internet sitesinde de gezebilirsiniz. Bu da sergileri gezemeyenlere sunduğumuz yeni bir olanak.

Şimdi de Resim Galerisi. Bundan böyle, salonumuzda sergi açan her ressamı, internetten de izleyebileceksiniz. Böylece, bu sergiye ulaşamayan ve Türkiye'nin (hatta dünyanın) farklı köşelerindeki gönüldaşlarımızla da bu güzellikleri paylaşmış olacağız. Öte yandan sanki bir görsel bellek gibi. aylar ve yıllar sonra da bu resimleri web sayfamızda bulabileceksiniz.

Kütüphane
Nusret H. Fişek Bilim ve Sanat Ortamı

Biz Kütüphanelerimiz Arama Ziyaretçi Defteri
Diğer Projeler Yardım

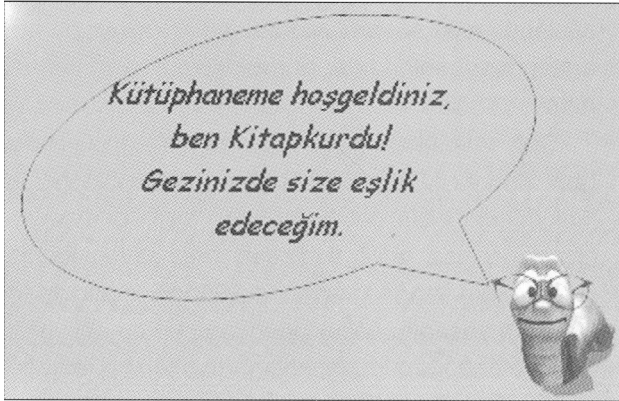
Biz Kütüphanelerimiz Arama Ziyaretçi Defteri Diğer Projeler Yardım

TÜRKİYE'DE İLK "SAĞLIK-GÜVENLİK-ÇEVRE" KÜTÜPHANESİ

Web sayfamızda "Prof. Dr. Nusret H. Fişek Bilim ve Sanat Ortamı" genişliyor. Önce "Kütüphaneler Yerleşkesi"ni açtık. Artık ülkemizin ilk "Çocuk Emeği" kütüphanesine, bir başka ilk, "Sağlık-Güvenlik-Çevre" kütüphanesi eklendi.

Web sayfalarımızın ziyaretçileri her geçen ay artıyor. İnternet kanalıyla kütüphaneye ulaşım olanağının sağlanması da ziyaretlerde görünür bir artış sağladı. Nisan ayında, vakfımızın web sitesini ziyaret edenlerin günlük sayısı ortalama 100 ve en yüksek 153 olmuştur. Bu en yüksek sayıya 8 Nisan günü ulaştık. Sayfamızın en çok ziyaret edildiği saatler ise öğleden sonra saatleri... En çok ilgi çeken bölümleri ise genç kız emeği, etkinlikler, çocuk emeği/resimler, Prof. Dr. Nusret H. Fişek/ özgeçmiş, onun için yazılanlar ... Ama bize en çarpıcı geleni, vakıf sayfamıza Türkiye'nin dışında 23 ülkeden ziyaretçiler girmesi (Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Avustralya, Belçika, Birleşik Arap Emirlikleri, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, İtalya, Kanada, Meksika, Polonya, Romanya, Rusya, Singapur, Suudi Arabistan, Yunanistan). Gerçekten de yabancı gönüldaşlarımızdan aldığımız övgü dolu sözcükler bize güç veriyor; ama aynı zamanda sorumluluk da yüklüyor. Uzunca bir süredir güncellemediğimiz İngilizce web sayfamız, gündemimizin ön sıralarında yerini aldı.

Kütüphanemize de bağışlar sürüyor.. Özellikle, Prof. Dr. Nusret H. Fişek'in 1960-70'lerden başlayarak izlediği ve son 10 yıldır ara verilmiş dergilerden gelen bağış ya da çok-indirimli fiyatlarla açıklarımız kapanmaya başladı. Kütüphanemizin bilim kurulunun koordinatörlüğünü yapan **Onur Kovancı'nın** çabalarını da teşekkürler anımsalıyız.

Kütüphaneme hoşgeldiniz, ben Kitapkurdu!

Bezinizde size eşlik edeceğim

Dilerseniz öncelikle size biraz kütüphanemi tanıtayım ya da hemen kütüphaneyi nasıl kullanacağınızı anlatayım:

- 1. Kütüphanemde, çocuk emeği, sağlık-güvenlik-çevre, sivil toplum kuruluşları, sosyal güvenlik ve benzeri konularda eserlere erişebilirsiniz.*
- 2. İsterseniz sadece belirli bir konu başlığı altındaki kitaplara göz atabilirsiniz.*
- 3. Dilerseniz eserleri sizin için adlarına, yazarlarına, dillerine ya da konu başlıklarına göre sıraya dizebilirim.*
- 4. Daha önce gezdiğiniz kütüphanelerden farklı*

olarak, kurdu olduğum bu kütüphanede, tüm kitapların içindekiler ("in-dex") kısımlarını da yalayıp yuttum.

5. Üstelik eserin, varsa adı, yazarı, konu başlığı, içindekiler kısmı, dili. orijinal dili, çevirmeni, yayıncısı, yayın tarihi, periyodu, cilt numarası, ISBN ya da ISSN numaraları ve referans bilgilerini de sizden saklamıyorum.

6. "Hepsi iyi hoş da Kitapkurdu, ben bir kitap arıyorum, adı da yanlış hatırlamıyorsam "Türkiye'de Çocuk Düşürme" ya da "Çocuk Düşürme" gibi bir şey olacaktı. Bana bulur musun?" dediğinizi duyar gibiyim.

Bulmaz mıyım, elbette bulurum! Hem sadece ismine göre değil, yazarına(yazarın tüm ismini hatırlamanıza da gerek yok), yayınevine, kısaca dağarcığımdaki tüm bilgilerine (evet, evet. "içindekiler" kısmı da dahil) göre bir taramayı da tüm kütüphanemde yapıp, sonuçları istediğiniz doğrultuda, "eser adı", "yazar adı", "dili"ya da "konu başlığı"na göre sıraya dizebiliyorum.

Kütüphanemde neler olduğuna değindiğime göre, dilerseniz şimdi de kütüphanemi gezelim. Lütfen kutuphane.fisek.org.tr 'ye giriniz.

KERMES VE STK BİRLİKTELİKLERİ

17 Nisan Çarşamba günü Ankara Dedeman Oteli Avizeli Salon'da gerçekleştirdiğimiz, yıllık kermesimiz, çok renkliliği ve yoğun katılımıyla, herkesi mutlu etti. Özellikle, 11 sivil toplum kuruluşunun da masa açması ve kendi kermeslerinde vakfımıza masa vermesi, bu alanda da dayanışmanın ortaya konulması bakımından çok önemliydi. Tüm emeği geçen gönüllülerimize teşekkür ediyoruz.

SAYDAM GÖSTERİSİ

Mart ve Nisan aylarındaki diğer önemli etkinliklerimiz saydam gösterilerimizdi. "**Bir Türküdür Anadolu ve Altındağ**" gösterisi ile **Erol Karaca**,

uzun bir aradan sonra yine bizlerle oldu. Onun gösterdiği dialarda sanki Anadolu'nun türküleri de bize seslendi; eski Ankara ve Altındağ sokakları da hoş anılarımızı canlandırdı; görmediğimiz ayrıntıları tanıttı.

Çok sevdiğimiz genç dostumuz **Yasin Gündoğan**, bu kez "**Doğadaki Biz**" saydam gösterisi ile birikimlerini bizle paylaştı. Daha önce onu, erkek çırakların yaz tatili ekibinden anımsayacaksınız. Her çırağın attığı kulaçta, yüzündeki mutlu gülcükte ve yaşadığı çocukluğunda onun emeği vardı. Yasin Gündoğan, doğa, kuş görüntüleri ve renk çeşitliliği ile bizleri etkiledi.

PERŞEMBE BULUŞMALARI

21 Martla şairler ve şiirseverler biraradaydı. Yine hınca hınc dolu bir salonda okunan şiirler herkesi kendi dünyasının derinliklerine götürdü.

18 Nisan Perşembe, her yıl olduğu gibi Köy Enstitülerinin kapatılmasına yandığımız gün oldu. Ama yanmakla kalmadık; bu yangının kimler tarafından ve neden çıkarıldığını da araştırdık. Bu araştırmada çok değerli öğretmenlerimiz önümüze düştü: **Ali Dündar, Osman Bolulu**. Bir Çok etkinliğimiz gibi "**Köy Enstitüleri ve Kapatılış Nedenleri**" söyleşimizi de CD olarak elde etme olanağınız var. "**Söyleşiyi kaçırdım**" ya da "**Ankara'ya uzaktım**" diye üzülmene gerek yok. Teknoloji bize nimetleri paylaşma olanağı veriyor. Didem Kamoy'a çekiminden kurgusuna; yazılarından kapak resmine dek büyük bir sabır ve özveri ile uğraştığı CD koleksiyonumuz için çok teşekkür ederiz.

BAĞIŞLARINIZ SİZE CD KAZANDIRIYOR

Perşembe etkinliklerimiz ile düşünce atölyelerimizi CD'yi almak, hem bunları yeniden izlemek olanağına kavuşmak isteyenlere yeni bir olanak sunuyor; hem de Vakfımıza bağışta bulunanlara bizim de bir teşekkürde bulunmamıza olanak tanıyor. Bundan böyle katılmadığınız etkinliklerimizin sizin için bir kayıp olmamasına çalışacağız.

CD Koleksiyonumuz :

1. Bir Toplum Örgütü Düşü : Bir Model
2. Çırakların Tatil Keyfi
3. Küreselleşme ve Sanatçı Tavrı
4. Küreselleşme ve Bağımsızlık (3 CD)
5. Tarih ve Kültür
6. Halk Şiirinde Kadın
7. Köy Enstitüleri ve Kapatılış Nedenleri

BAĞIŞLARINIZ SİZE CD KAZANDIRIYOR

Perşembe etkinliklerimiz ile düşünce atölyelerimizi CD'yi almak, hem bunları yeniden izlemek olanağına kavuşmak isteyenlere yeni bir olanak sunuyor; hem de Vakfımıza bağışta bulunanlara bizim de bir teşekkürde bulunmamıza olanak tanıyor. Bundan böyle katılmadığınız etkinliklerimizin sizin için bir kayıp olmamasına çalışacağız.

CD Koleksiyonumuz :

1. Bir Toplum Örgütü Düşü : Bir Model
2. Çırakların Tatil Keyfi
3. Küreselleşme ve Sanatçı Tavrı
4. Küreselleşme ve Bağımsızlık (3 CD)
5. Tarih ve Kültür
6. Halk Şiirinde Kadın
7. Köy Enstitüleri ve Kapatılış Nedenleri

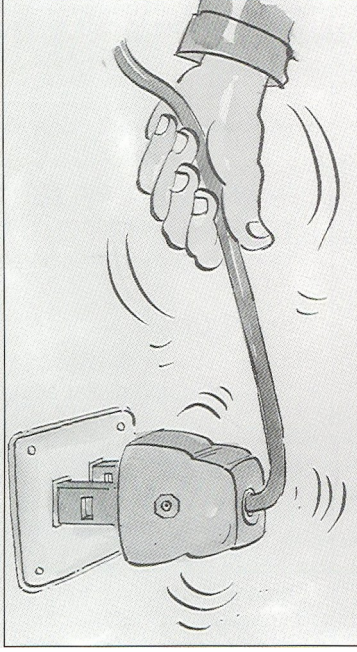
BULMACA İKİ DAKİKA DÜŞÜN

Mustafa TAŞYÜREK*

(mustafatasyurek at fisek nokta org nokta tr)

Tehlikeyi tanıyalım Elektrik fişini prizden çıkartmak

Durum: İşçi elektrik kablosunu elinde tutmakta ve fişi prizden çekmek üzeredir.

İşçinin bu çalışma sırasında karşılaşılabileceği tehlikeyi tanımlayabilir misiniz ?

Neler Olabilir ?

1. Fişi prizden çıkarmak için kabloya asıldığından, kopup kısa devre yapabilir.
2. Fiş kırılıp ayrılabilir ve işçiye çarpabilir.
3. Priz zarar görebilir ve bir daha ki kullanımda kısa devre yapabilir.
4. Fişteki bir kısa devre, yangına neden olabilir.
5. Fiş kırılıp yakındaki birine çarpabilir.
6. Fiş daha sonra kullanılırken içte bir kısa devre meydana gelebilir ve işçi bir elektrik şoku geçirebilir.

Ne Yapmalı?

(Yanıtı 19. sayfada)

“İYİ ADAM”A BİR İKİ SORU Bertolt BRECHT

Anladık iyisin,
Ama neden iyi?
Seni kimse satın alamaz,
eve düşen yıldırım
satın alınır mı ki?
Anladık dediğin dedik,
ama dediğin ne?
Doğrusun, söylersin içindekini,
ama içindeki ne?

Esirgemezsün gözünü budaktan,
ama kime karşı ?
Dolusun bilgelikle,
ama yararı kime?
Gözetmezsün kendi çıkarını,
gözettiğin kiminki ?
Dostluğuna diyecek yok,
ama dostların iyi mi?

Şimdi bizi iyi dinle :
Düşmanımızsın sen bizim.
Dikeceğiz seni bir duvarın dibine.
Ama madem bir sürü iyi yönün var,
dikeceğiz dibine iyi bir duvarın.
iyi tüfeklerden çıkan iyi kurşunlarla vuracağız seni,
sonra gömeceğiz iyi bir kürekle iyi bir toprağa.

Halkın Ekmeği Çeviri : A.Kadir – A.Bezirci

İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

TEHLİKELİ MADDELERİN TANIMLANMASI

İŞARET	SEMBOL	RİSKİN TANIMI	ÖNLEMLER
Zehirli (T) Çok zehirli (T+) Zararlı (Xn)	 	<ul style="list-style-type: none">• Öldürücü derecede zehirli maddelerdir.• Eğer yutulursa veya solunursa öldürücü olabilir veya kalıcı rahatsızlıklar bırakabilir.• Cilde temas yoluyla da vücuda girebilir.• Temas ederse cildi veya gözleri yakabilir.	<ul style="list-style-type: none">• Malzemeyi çok dikkatli taşıyın.• El, yüz, göz veya koruyucu elbiseleri de içeren koruyucu malzemeyi kullanarak bu maddelerin cilt ve gözle temasından sakının.• İyi havalandırılmış alanlarda veya özel solunum koruyucuları kullanarak çalışın.• Bu maddeleri solumaktan kaçının.• Kullandıktan sonra elinizi yıkayın ve yıkanın.* Bu maddeleri belirlene yerlerde depolayın.
Parlayıcı (F) Çok hızlı parlayıcı (F+)		<ul style="list-style-type: none">• Yanıcıdır ve bu nedenle önemli ölçüde yangın tehlikesi taşır.• Düşük sıcaklıklarda bile yanabilirler.• Parlayıcı Maddeler yanıcı maddelerden daha düşük sıcaklıklarda yanabilir.• Havada alevle aniden parlayabilirler veya su ile temas sonucu yanıcı gaz oluşturabilirler.• Sıcaklık / ısı, kıvılcım veya alev ile etkilendiğinden veya sürtünme sonucu olarak yangına neden olabilir.• F+ işaretli malzeme çok yanıcı olup 0°C altında bile kolaylıkla kıvılcımla, statik elektrikle tutuşabilen maddelerdir.• Örn: Solvent, tiner• F+ işaretli maddeler parlama noktası 21°C'nin altında olan maddelerdir.• Herhangi bir ısı kaynağı ile temasta kolayca tutuşa bilirler.	<ul style="list-style-type: none">• Malzemeyi ısı kaynaklarından, diğer parlayıcı -parlayıcı maddelerden uzak tutunuz.• Bu maddeyle çalışırken veya yakınında sigara içmeyiniz.• Malzemeyi ilgisinin önerdiği yangından korunmalı bir alanda ve soğukta depolayın.• İyi havalandırılmış alanlarda depolayın.• Isı kaynağına yakın yerlerde kullanmayın. Depo alanlarına veya kullanıldığı yere açık ateşle yaklaşmayın.• Sigara içmeyin.• Statik elektrige dikkat edin.• Naylon elbise giymeyin.• Çalışırken yanınızda daima yangın söndürücü bulundurun. O işaretli (- oksitleyici-) maddelerden uzak tutunuz.
Oksitleyici (O)		<ul style="list-style-type: none">• Parlayıcı ve patlayıcı maddelerin var olduğu yerde patlama tehlikesi ve/veya yangın tehlikesi taşır.• Odun gibi yanıcı maddelerle temas ettiği zaman patlamaya neden olabilir veya çok tehlikeli reaksiyonlar oluşturabilir.• Fuel-oil gibi yanıcı maddelerle temas ettiği zaman patlamaya neden olabilir veya çok tehlikeli reaksiyonlar oluşturabilir.* Göze veya cilde geldiğinde yakabilir.	<ul style="list-style-type: none">• Malzemeyi yanıcı maddelerden uzak tutun ve ilgililerin gösterdiği yerde depolayın.• Tutuşma kaynaklarından uzak tutun.• Bu maddelerle çalışırken veya yakınında asla sigara içmeyin. • Yüzü, gözü elleri koruyan uygun koruyucuları kullanın ve koruyucu elbise giyin.
Patlayıcı (E)		<ul style="list-style-type: none">• Patlama çok hızlı bir reaksiyondur. Ürünün özelliğine bağlı olarak ısı, kıvılcım, başka maddelerle temas veya sürtünme patlamaya neden olabilir.	<ul style="list-style-type: none">• Fazla ısıtmaktan, güneş ışığından veya şoklardan koruyun.• Isı kaynaklarına yakın yere bırakmayın. • Kesinlikle sigara içmeyin.

Aşındırıcı (C)		<ul style="list-style-type: none">• Temas ettiğinde ciddi göz ve deri tahrişine neden olur.• Solunursa tehlikeli olabilir. • Diğer maddelerle reaksiyona girebilir.	<ul style="list-style-type: none">• Kaplarını sıkıca kapalı tutun. Göz, yüz, el ve koruyucu elbise gibi gereken koruyucuları kullanarak göz, cilt veya vücut temasından kaçının.• Çocuklardan uzak tutun. Pencere, raf kenarı gibi düşebilecek yerlerde tutmayın.
Tahriş Edici (Xi)		<ul style="list-style-type: none">• Uzun süreli etkilenmelerde dokularda ciddi yaralanmalara neden olabilir.	<ul style="list-style-type: none">• Hijyen kurallarına uyun. Ellerinizi yüzünüzü yıkayın.• Herhangi bir temasta; temas eden yeri on (10) dakika yıkayın.• İyi havalandırılmış alanlarda kullanarak veya iş sağlığı - iş güvenliği biriminin / MGBF belirlediği uygun solunum koruyucu cihazları kullanarak solumaktan kaçının.
Çevre Sağlığı için Tehlikeli (<<N)		<ul style="list-style-type: none">• Suda yaşayan canlılar, bitki örtüsü için çok zehirli.• Ozon tabakası için tehlikeli	<ul style="list-style-type: none">• Tehlikeli atık kurallarına uygun imha edin.• Çevre kirliliğini önlemek için uygun şekilde depolayın.